

Lovec

XLVII. LETNIK ŠT. 4 JULIJ 1964

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Foto
Vladimir
Pleničar

O snovanju lovskih skupnosti v Ljubljanski kotlini

Na zadnjem občnem zboru Lovske zveze Slovenije, decembra lanskega leta, je bilo precej govora tudi o nekaterih pomanjkljivostih slovenske lovske organizacije. Da bi se te pomanjkljivosti odpravile, so bili sprejeti ustrezni sklepi in eden od najvažnejših je bil, da naj Lovska zveza Slovenije podzame vse, da bi se osnovala lovske skupnosti.

Za razvoj lovstva zadnjih let v Sloveniji je značilno, da število članstva v organizaciji raste in se večja lovski turizem, po drugi strani pa ugotavljamo, da se naravni pogoji za divjad zaradi sodobnega gozdarstva, zlasti kmetijstva ter urbanizacije pokrajine, hitro slabšajo. Razumljivo je torej, da se je možnost naravne reprodukcije, zlasti male divjadi, s tem občutno zmanjšala. Ena glavnih nalog lovske organizacije v sedanjem času je, kako nadomestiti naravni prirastek in še več, kako ga celo povečati. Omeniti je treba, da si je lovska organizacija z izdelavo katastra in bonitiranja postavila temelj sodobnejšega gospodarjenja z lovišči. Dosedanje strokovne analize predloženih elaboratov bonitiranja sicer kažejo določene pomanjkljivosti oziroma neenotne kriterije bonitiranja, vendar jih bo, z izdelavo univerzalne metode bonitiranja za celotno Slovenijo, možno vskladiti.

Tudi pri analizi dela same organizacije lahko ugotovimo, da so bili doseženi uspehi, saj se je strokovnost pri gospodarjenju z lovišči vidno izboljšala. Vendar pa se pri sedanji obliki organizacije še vedno pojavljajo faktorji, ki omejujejo še hitrejši razvoj lovstva. Najvažnejši so: izoliranost in nepovezanost lovskih družin, neenotna politika investiranja in vlaganja (razdrobljena finančna sredstva), neenotni gojitveni kriteriji ter neenotna politika pri vrednotenju lovstva glede sodelovanja s kmetijstvom in gozdarstvom. Rezultati zadnjih let jasno kažejo, da zavoljo naštetih vzrokov dosedanja oblika investiranja (intenzivno vlaganje) v lovišča, v večini primerov, ni bila ekonomsko opravičljiva.

Večina sedanjih področnih lovskih zvez obstoja še iz časov nekdanje razdelitve na okraje. Te lovske zveze danes predstavljajo bolj ali manj uspešno organizacijsko povezavo lovskih družin, nikakor pa ne gospodarske, še manj pa strokovne. Lovska zveza, ki združuje npr. 60 lovskih družin pri najboljši volji ne more biti kos številnim administrativnim, gospodarskim in organizacijskim nalogam in to zaradi objektivnih (finančna sredstva) pa tudi subjektivnih vzrokov

(neažurnost lovskih družin). Taka lovska zveza združuje lovske družine, ki upravljajo z nižinskimi, hribskimi in gorskimi lovišči. Pri takem sestavu lovske zveze bi vsako investiranje skupnih sredstev, npr. v nižinska lovišča, privedlo do določenih težav.

Iz vseh naštetih vzrokov se je izkristalizirala potreba po osnovanju večjih lovske gospodarske enote, ki bi združevale lovske družine z enakimi ali močno podobnimi biotopi (lovišči), s ciljem uspešnejše gojitve divjadi in ekonomičnejšega gospodarjenja. Taka lovska gospodarska enota se bo imenovala lovska skupnost (bazen).

O osnovanju lovskih skupnosti se razpravlja že več let in skupnosti so že ponekod delovale in delujejo, a zaradi številnih vzrokov še niso prav zaživele. Ne na zadnjem mestu je temu krivo pomanjkanje materialnih sredstev, mogoče malo nejasni koncepti in pa indiferentnost področnih lovskih zvez. Vse delovanje lovskih skupnosti v navedenih pogojih je bilo zgolj posvetovalnega pomena.

Kot je že uvodoma omenjeno, je bil eden najvažnejših sklepov zadnjega občnega zbora LZS, da naj se osnujejo lovske skupnosti. Organizacijska komisija Lovske zveze Slovenije je spričo tega imela že več sestankov, na katerih je bila glavna zadeva osnovanje lovskih skupnosti. Vsem lovskim družinam in področnim lovskim zvezam je bila konec marca poslana tudi posebna okrožnica (»Lovec« št. 1/64, str. 6) kot pobuda za konkretnejše ukrepe v tekočem lovskem letu. V sredo, 27. maja t. l. pa je organizacijska komisija sklicala tudi posvetovanje vseh lovskih družin ravninskega predela Ljubljanske kotline, na katerem bi se v glavnem pogovorili, kako pričeti s snovanjem lovskih skupnosti. Na tem področju so lovišča male divjadi in s perečo problematiko sodelovanja s kmetijstvom, ki je na tem področju že zelo intenzivirano in monokulturno, kar porazno vpliva na stalež male divjadi.

Od 21 povabljenih lovskih družin s področja LZ Ljubljana so se vabilu odzvali zastopniki 18 LD, od treh s področja Lovske zveze Kranj so posvetovanju prisostvovali zastopniki dveh LD. Poleg tega so bili na sestanku navzoči še predsednik LZS dr. Jože Benigar, predsednik Lovske zveze Ljubljana Ivče Majcen, zastopnik LZ Kranj Tone Hafner, Zavod za gojitev divjadi Kozorog, ki upravlja tudi z delom Ljubljanske kotline v okolici Kamnika, pa je zastopal direktor Milan Kemperle.

Dr. Jože Benigar je v otvoritvenih besedah izrazil upanje, da bodo LD z vso resnostjo in ob upoštevanju interesov lovstva začele s snovanjem lovskih skupnosti, kar ne predstavlja fizičnega združevanja lovskih družin, ampak zgolj koordinacijo oziroma integracijo lovske gospodarske dejavnosti. Lovskim družinam samim pa je dano na voljo, da se tam, kjer menijo, da so premajhne, lahko združujejo.

Foto ing. I. Kalan

Velik odziv lovskih družin in pa razprava sta jasen dokaz, da so lovske družine zelo zainteresirane za to organizacijsko dopolnitev, ki naj bi v perspektivi, kolikor se bo pokazala za uspešno, prevzela vse kompetence sedanjih področnih LZ.

Eno najvažnejših vprašanj je bil obseg, naloge in povezava lovskih skupnosti. Vsekakor bo eden bistvenih momentov finančni moment, ki bo vplival na velikost lovskih skupnosti. Realizacija osnovanja lovskih skupnosti naj bo postopna. Najprej naj bi se lovske skupnosti osnovala tam, kjer naravni pogoji in vpliv človekovega poseganja v naravo narekujejo nujnost širše koordinacije gospodarjenja z lovišči. Sprva naj bi bil značaj lovskih skupnosti predvsem organizacijski in bi področne lovske zveze še vedno obdržale sedanje kompetence.

Navzoči so ugotovili, da naj se lovske skupnosti formirajo neglede na obstoječe politično-teritorialne oziroma lovske meje in brez ozira na gojitvena lovišča, ki naj bi bila tudi član skupnosti (konkretno Zavod za gojitev divjadi Kozorog). Merilo za članstvo v lovski skupnosti naj bi bilo poleg naravnih pogojev tudi upoštevanje tiste vrste divjadi, ki je v lovišču gospodarsko najzanimivejša. Lovska skupnost naj bi urejala oziroma vodila plan gojitve (odstrelni režim, ko-

ordinirano vlaganje), skupne akcije pri urejanju remiz in rezervatov, gradnjo voljer in prezimovališč, skrbela naj bi za enotno sodelovanje s kmetijstvom, enotne poslovnike, sprejemanje članstva, realizacijo lovskega turizma, imela naj bi skupen sklad za škodo po divjadi, strokovno in čuvajsko službo itd. Vključitev lovske družine v članstvo skupnosti naj bi bila prostovoljna.

Glavni sklepi razprave so bili:

1. Osnovanje lovskih skupnosti na področju ravninskega dela Ljubljanske kotline je nujno;
2. celotno področje naj bi se v predpripravah obdelalo kot celota;
3. pripravi se osnutek statuta (pravice, dolžnosti) lovske skupnosti;
4. pripravi se predlog za ureditev ekonomskih odnosov med članicami lovske skupnosti.

Imenovan je bil poseben organizacijski odbor, ki naj v sodelovanju z organizacijsko komisijo LZS in sektorjem za lovstvo IGLGS v smislu navedenih točk pripravi konkretne predloge z več alternativami.

Ugotavljamo torej lahko, da bodo lovske skupnosti zaživele v kratkem času, kar bo velik prispevek k nadaljnjemu razvoju lovske organizacije.

Blaž Krže

Lovska družina

(Nadaljevanje)

Na tretji del razprave (III. Velikost lovišč) se naša naslednje:

Janko Kastelic, Novo mesto

Mnogo razpravljamo o združevanju lovskih organizacij oz. lovišč, češ da je v tem rešitev. Po našem mnenju bi bilo nekatere pojave s tem v zvezi potrebno nekoliko bolj pretehtati. Pojem integracija je postal v zadnjem času splošno v rabi in se v nekaterih pokrajinah ali predelih Slovenije, seveda tudi v lovskih organizacijah, izvaja tudi v praksi. Toda, bodimo odkriti — glavni vzrok za to je koncentracija finančnih sredstev za vzdrževanje lovske čuvajske službe, lovski turizem in drugo. Koliko je vse to izvedljivo za lovske organizacije na Dolenjskem, je vprašanje zase. Ne moremo enostavno prenašati šablon od drugod. Razumljivo, da vse to ne govori ravno v prid združevanju LD v naših dolenjskih razmerah. Nekateri lovci vidijo v združevanju samo večanje težav, nekateri pa samo rešitev vprašanja finančnih sredstev. Toda, urejeno

Foto R. Cenčič

finančno vprašanje še ne bo rešilo lova na Dolenjskem kot celote. Ponovno moramo poudariti: kjer ni idealizma, tudi ni uspehov! To velja za vsako organizacijo, še toliko bolj pa za lovsko, saj od posameznika zahteva precejšnjo mero fizičnih naporov kakor tudi finančnih sredstev.

K razpravi o članstvu (IV. Članstvo) so deslej poslali svoje mnenje štirje:

Valter Dvoršek, Celje

Vsa naša lovška vzgoja teži za tem, da se divjad spoštuje, varuje in obdrži v znosnih mejah. Lovci se prostovoljno podreajo včasih precej strogi družinski disciplini, se učijo med sabo tovarištva in tudi oblikujejo svoja etična načela in čustva. Lov predstavlja tudi enega izmed virov človeške kulture. Neprestani stik lovca z naravo izoblikuje tudi njegovo osebnost ter mu daje poseben in svojstven pečat. Lovca ni nek posebnost, vendar pa mislim, da živi le nekoliko drugačno življenje. Kakor hitro je lovec med lovci, se tudi nekoliko drugače izraža, ves je v svojem elementu. Ure in ure bo lahko govoril o svojih doživetjih in o svojem lovišču. Lovca, četudi se nista nikoli prej videla, bosta verjetno hitro našla skupen jezik.

Morda je prav zaradi tega mnenje nekaterih in nepoučenih, da je lovstvo cehovska organizacija. Za primerjavo vzemimo n. pr. nogomet. Po nekem lastnem izračunu je bilo v Sloveniji vsako nedeljo toliko nogometnih tekem, da je na njih igralo največ 800 nogometašev, gledalcev pa je bilo največ 25 000. Ne vem sicer, koliko je registriranih nogometašev, ki aktivno igrajo nogomet, vem pa, da je bilo vsako nedeljo v loviščih 4000 do 5000 lovcev. Če bi primerjali treninge v neki organizirani športni zvrsti in njih udeležbo ter masovnost, potem sem prepričan, da lovska organizacija z okoli 12 000 člani z obhodom teh članov po loviščih in deli, ki jih tu opravljajo in ki bi jih tudi lahko imenovali treninge, daleč prednjači pred vsemi športnimi organizacijami.

Skoraj pri vseh športnih panogah se športniki aktivno udeležujejo do okoli 30. leta starosti. Precejšnja večina športno dejavnost pozneje opusti ali pa jo goji samo še priložnostno, največ tja do 50. leta starosti. Najbolj vneti pa se spremenijo v funkcionarje.

Kdor pa se je odločil za lov, bo ostal lovec vse življenje. Le bolezen in odhod v večna lovišča prekineta lovčev dejavnost. Tako imamo danes od 18 — 30 let starosti 14 %, od 31 — 50 let starosti 55 % in od 51 — 70 let starosti 28 % lovcev.

Navedene številke dovolj zgovorno govore o rekreativni vrednosti lova. Tako se lovec praktično udeležuje vse življenje.

Pri vsem tem pa lovci nismo obremenjeni z različnimi prestopi in kupovanjem lovcev in drugimi negativnimi pojavi, ki jih pogosto srečujemo pri drugih športnih panogah. Dotacije pa, ki jih je lovstvo prejelo v lovske namene, so tako malenkostne, da se o njih sploh ne splača govoriti.

Nemogoče je danes točneje izračunati vrednost vloženega dela, ki so ga lovske družine vložile v steze, krmišča, koč in drugo dejavnost. Danes so redke lovske družine, ki nimajo svojih koč in domov. Vse to pa je bilo opravljeno z udarniškim delom. Če upoštevamo, da so ta dela opravili kolektivi 20 — 40 članov, bomo tudi tu težko našli primerjavo z ostalimi športnimi kolektivi.

Pa še nekaj. Mislim, da bomo težko našli članstvo športne organizacije, ki društvene obveznosti tako točno in redno poravnava kakor ravno člani lovskih družin. S tem je podana tudi družbena vloga lovskih organizacij.

Menim tudi, da v bodoče lovski izpiti po pripravniški dobi ne bi smeli biti samo teoretični, ampak bi se morali razširiti tudi na praktični del. Lov na splošno in v celoti gledano pri nas ni mogoče šteti za pridobitno gospodarsko panogo. Če bi finančno prikazali ves trud, ki so ga lovske družine oz. njihovi člani vložili v lovišča, bi bila bilanca negativna.

Če pa je nasprotno res za izjemne primere bogatih lovišč, potem bi bilo prav, da lovski kolektivi, ki upravljajo z bogatimi lovišči, tudi več prispevajo v skupne lovske sklade.

Potrebno bi bilo tudi določiti, kako daleč lahko gremo z lovskim turizmom. Na vsak način pa tu ne bi smeli biti občutneje prizadeti člani lovskih družin. Ne smemo pozabiti, da so tudi tu nekje meje in da lovskega turizma že odpirajo vrata vzhodne države, ki nudijo odstrelne znatno ceneje kakor mi. Ravno lovski turizem je bil tisti, ki je v zadnjem času začel zanimati nelovske gospodarske organizacije, ki vidijo v lovskem turizmu predvsem lahek vir dohodkov. Prepričan sem, da imajo te organizacije še dovolj lastnih nerešenih problemov in da je njih osnovna naloga nekje drugje.

Ne moremo si dovoliti, da bi z lovišči eksperimentirali. Ni moj namen, da bi se spuščal in ugotavljal vzroke nenehnemu upadanju fondov živine, čeravno je ta k jaslim privezana; bojim se le, da naša divjadi ne bi šla isto pot.

Polde Maček, Zg. Zadobrova pri Ljubljani

Zakon dovoljuje lovcu, da je član dveh lovskih družin. Ni pa rečeno, če zakon to dovoljuje, da je to tudi v redu. Osebnostno sem mišljenja, da dvojno članstvo ni združljivo s samoupravo v lovskih družinah in principi, za katere se zavzemamo. Nihče ne more biti član dveh društev, kot na primer aktiven član ljubljanske NK Olimpije in Maribora, še manj pa dveh delovnih organizacij.

Mislim, da sama praksa govori proti temu in sicer zato, ker se dvojni člani izogibajo funkcij v družini z izgovorom, da jih že ima pri sosednji, ne prihajajo na delovne akcije, ker jih imajo po navadi prav takrat tudi v sosednji, skačejo iz družine v družino, ni jih na obveznih lovih in brakadah, ker na dveh ne morejo sodelovati itd. Zato je dvojno članstvo nezdržljivo z nalogami, cilji in principi lovske organizacije in tudi to med drugim zavira napredek, za katerim težimo.

Pavle Zrimšek, Ljubljana

Kar zadeva odnose znotraj lovske organizacije, je gotovo potrebno odpraviti dvojno članstvo. Možnost članstva v več družinah in možnost gostovanja v raznih loviščih je nedvomno znamenje dokaj različnih finančnih možnosti, ki spričo omejenih zmogljivosti lovišč in zahtev po deležu za lovski turizem tudi preveč utesnjuje možnosti za dotok mlajših lovcev. Le-ti pa opravljajo precej težavnih del v loviščih.

Ivan Medič, Murska Sobota

O članu lovske družine govorimo kot o lovcu-gojitelju. Pretežna večina članstva tudi aktivno dela pri gojitvi divjadi. Pri tem pa ni prezreti dejstva, da določeno število lovcev ne more aktivno sodelovati pri gojitvi, bodisi zaradi oddaljenosti od lovišč, prezašposlenosti s poklicnim delom in raznimi dolžnostmi. Razvijanju udejstvovanja članov LD kot gojiteljem divjadi je treba tudi v bodoče dati poudarek, ker je prav v tem bistvo družbenega upravljanja lovišč. Določiti pa je treba tudi status za lovce, ki ne morejo aktivno sodelovati pri gojitvi, kot n. pr. pri nadzoru lovišča, krmljenju pozimi in sličnem,

zaradi osebne zadržanosti na drugih mestih. Ti so lahko prav tako z duhom in telesom lovci in ne bi bilo prav, da bi take lovce izločili iz rednega članstva in jim določili npr. samo status lovca turista, ki za določeno plačilo lahko lovi danes v enem, jutri v drugem lovišču. Ne preostane drugega, kot da ostanejo v organizaciji, s tem da svoje obveznosti poravnajo pač v denarju.

Majhno število članov pa je prišlo v to organizacijo iskat zgolj osebnih koristi, v taki ali drugačni obliki. Ugotavljamo jih ob razpravljanjih o pravicah in dolžnostih članov LD. Zelo so aktivni v razpravah okrog pravic, kadar pa je govora o dolžnostih, pa zanje nimajo časa in vneta zatrjujejo, da je delo nepotrebno in slično. Da so taki prišli v lovske organizacije, je poleg nebudnosti lovcev iskati vzrok tudi v pomanjkljivih predpisih, v tako imenovanih »luknjah«, katere je treba v novih pravilih zamašiti, ali vsaj tako stisniti, da se to v bodoče prepreči. Ne smemo pa takih članov istovetiti s člani, ki so po letih starejši, zaslužni in jim moramo priznati statut enakopravnega člana lovske organizacije, čeprav ne izpolnjuje vseh obveznosti do organizacije in lovišča.

(Se nadaljuje)

Plen in trofeja – spričevalo lovca

Viktor Čeh

O osnovnih nalogah uplenitelja te ali one vrste lovne divjadi je bilo v našem glasilu že veliko povedano. Če pa se človek le malo ozre okrog sebe pa včasih kar osupne. Niso redki primeri, ko postavlja mačehovsko ravnanje s plenom lovca v dokaj žalostno luč. Nimam namena nikogar poučevati, kako je potrebno z mrtvo divjadjo ravnati, saj je to vendar tako preprosto, da že malo estetskega čuta popelje človeka mimo spodrseljavev. Omenim naj le primer, ki sem ga na lastne oči opazoval. Na neki podeželski železniški postaji je lovec vlekkel prav v času, ko je stal na postaji potniški vlak, mrtvo srno, držeč jo za zadnji nogi. Kako sliko je s tem nudil radovednim potnikom, si je lahko misliti. Vsekakor bi lahko kako minuto počakal za nekaj metrov oddaljenim grmovjem, da bi vsaj vlak odpeljal.

Nekaj več besed nameravam posvetiti odstrelu velike divjadi in ureditvi trofej uplenjene velike divjadi. Na to misel me je pripeljalo pred nedavnim izvršeno ocenjevanje lovskih trofej za lovsko leto 1963/64.

Upoštevaloč katastrofalne posledice zime 1962/63, ki je v naših revirjih pokončala vsaj za dober enoletni odstrel srnjadi, bi bilo pričakovati, da je izvršeni odstrel v preteklem letu potekal zares kar se da strogo gojitveno. Pa vendar ni bilo tako. Številčno res ni bilo posebnih prestopkov, toda kakovostno so bili ponekod vsaj za lanske razmere storjeni primeri, ki jim skoraj da ni opravičila. V ocenitev je bilo predloženih

P. Adamič

nekaj trofej, ob katerih bi se človek v normalnih razmerah zamislil in vprašal, s kakšnim opravičilom so prišle pred ocenjevalno komisijo. Če bi imeli uplenitelji teh trofej pred očmi lansko močno zdesetkani stalež, bi nekaj krepkih srnjakov še danes bokalo po loviščih.

Zelo zaskrbljujoče je tudi vprašanje odstrela gamsov. Upravičeno bi se lahko ponekod vprašali, kako dolgo bo še šlo tako? Največ živali je padlo v starosti 4–6 let in to nekatere s prav fantastično zasnovno.

Vsakomur je dobro znano, da je najbolj zanesljiv in tudi lovsko pravičen strel od strani. Vendar so bili med lanskimi uplenitelji »ostrorelci«, ki so merili naravnost v čelo (najbrž zelo blizu ali pa od daleč in tvegano), kar potrjujejo predložene trofeje.

Prav posebej bi se bilo potrebno pomuditi pri slučajih, ko se nekdo kljub današnjim strogim pravilom še spozabi in namenoma upleni parkljasto divjad s puško šibrenico. Tudi te izjeme se še najdejo. Le kako dolgo bodo v takih LD še mižali in molčali?!

Poglavje zase je priprava trofeje uplenjene divjadi. Vsakemu uplenitelju bi naj pomenile trofeje nenadomestljiv spomin na lovska doživetja in plačilo za vloženi trud pri gojitvi divjadi. Toda za nekaj primerov pri letošnjem ocenjevanju ne bi mogli trditi, da je bila pomenu ali vrednosti trofeje posvečena sploh kaka pozornost. Te trofeje so se pojavile pred ocenjevalno komisijo v takem stanju, da se je človeku lahko studilo prijeti jih v roko. Če bi bile prinesene s smetišča, bi ne izgledale dosti bolj žalostno.

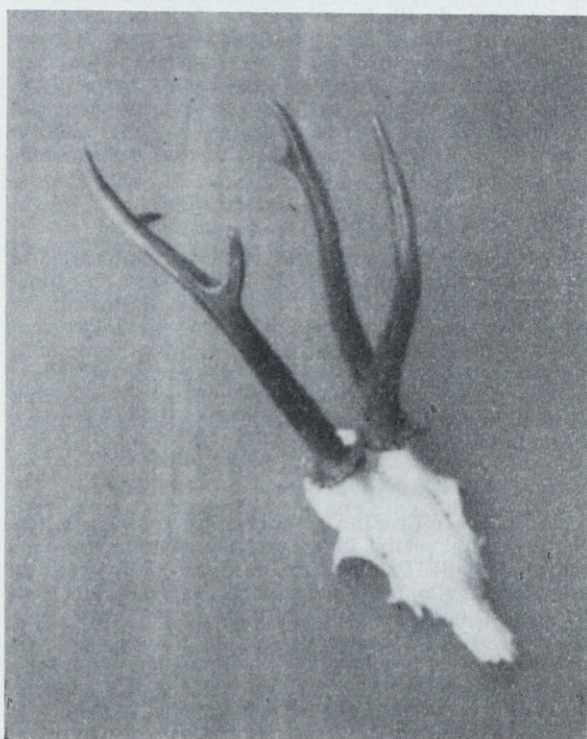

Foto V. Ceh

Barvo čelne kosti, ostanke kože z dlako med rožami in podobno je bilo treba samo videti... Ena roža je bila celo odsekana od lobanje. Ob pogledu na tak onesnažen »odpadek« se nehote vsilijo prividi o izgledu plena in posredno tudi o uplenitelju. Čeprav bi takih primerov ne smelo biti nikjer, je še prav posebno žalostno, če so tam, kjer je lovska tradicija na višku in bi bilo pričakovati le dober zgled. Tovariši! Ali je naša plemenita divjad res brezpraven in brezvrednoten artikel, ki ga je treba določeno število nastreliti, ne glede na to, kdo in kako ga bo »nastolkel«? Ali nimajo družine toliko vpliva na svoje članstvo, da bi uspele odstraniti take pojave, ki prav gotovo niso pohvalni za ime lovske družine?!

Skrb vsake lovske družine naj bo, da pred pričetkom odstrela temeljito poskrbi, da se taki negativni pojavi odstranijo. V nasprotnem slučaju tudi ocenjevanja ne dosežejo svojega namena, če se stare napake ponavljajo.

Dolžnost vsakega člana, ki namerava izvrševati odstrel, pa je, da temeljito preštudira v I. delu knjige »Naš lov« na strani 398—407 navodila, kako je ravnati z lovskim plenom in kako pripraviti trofejo. Le malo volje je treba in čedne lovske trofeje bodo upleniteljem v ponos, ne pa v *sramoto*.

Proučevanje bolezni naše divjadi v letih 1962 in 1963

Vet. Hinko Hribar

Naš inštitut je že v letu 1962 podal pregled bolezni naše divjadi v »Lovcu« št. 2 in 3 za obdobje 1956 do 1961. Prav tako ga podajamo sedaj za leti 1962 in 1963 ter to želimo nadaljevati, tako da bo vsakdo imel vpogled, za katerimi boleznimi naša divjad največ oboleva in kje so vzroki temu.

V letu 1962 smo pregledali na Inštitutu za zoohigieno in patologijo divjih živali 285 kadavrov divjadi ali pa njihovih organov. Pri tem številu so všteti tudi zajci, ki jih je ekipa našega inštituta pregledovala na terenu — v Koprščini — in v primeru, če so bili pozitivni ali pa sumljivi za brucelozo, vzela spremenjene organe ali pa celega bolnega zajca s seboj na inštitut, kjer je bila nato izvršena temeljita preiskava. Zaradi tega je zajcev toliko (131), dejansko pa je bilo poslanih na preiskavo od lovskih družin v teh dveh letih le 46 zajcev.

Iz tabele je razvidno, da smo dobili v preiskavo v teh dveh letih 131 zajcev. Od teh je bilo bruceloznih 73. Če primerjamo to število s številom bruceloznih zajcev (22), prikazanem za obdobje 1956—61, vidimo, da ta bolezen ne upada. Res je sicer, da smo v zadnjih dveh letih brucelozi posvetili mnogo več pozornosti in v ta namen organizirali terenske akcije, angažirali terenske sodelavce in zato zbrali občutno več materiala kot prej.

Slika 1

V tabeli je število posamezne divjadi, pregledane v l. 1962 in 1963:

Leto	Jelenjad	Srnjad	Gams	Kozorog	Zajec	Divji prašič	Lisica
1962	—	31	3	—	68	1	—
1963	1	30	7	2	63	—	2
Skupaj	1	61	10	2	131	1	2

Leto	Fazan	Jerebica	Divji petelin	Kotorna	Divji golob	Divja raca
1962	29	1	2	9	2	1
1963	28	4	—	—	1	—
Skupaj	57	5	2	9	3	1

Zanimivo je, da sta psevdotuberkuloza in stafilokokoza nazadovali, saj smo prvo ugotovili le v 6 primerih, drugo pa v 3, ob primerjavi z obdobjem 1956—61, ko je bilo 58 psevdotuberkuloznih in 16 stafilokokoznih zajcev. Od teh 6 primerov psevdotuberkuloze je bil samo eden iz leta 1963, ostali pa iz leta 1962. Nekateri avtorji menijo, da bolezen prenašajo razni mali glodavci, npr. miši. Vemo pa, da je bila lanska zima zelo huda, zdecimerala je glodavce in s tem najbrž tudi tako imenovane prenašalce psevdotuberkuloze. Morda bi lahko upad psevdotuberkuloznih obolenj spravljal v zvezo z navedeno predpostavko.

Nasprotno pa je bilo s pasterelozo, tako imenovano zajčjo kugo, ki je ostala približno na isti ravni; samo v l. 1963 je bila ugotovljena pri 14 zajcih.

Toliko zgolj o najvažnejših kužnih boleznih zajca, o ostalih parazitarnih in raznih vnetnih pojavih, ki so nastopali le posamezno, ne bi govorili, ker niso toliko pomembni.

Pri **gamsu** je najbolj zanimivo omeniti kužno **bradavičavost**. Imeli smo 2 primera in to v l. 1963. Vzrok je iskati v hudi in zlasti dolgotrajni zimi, podobno kot pozimi l. 1959/60, ko se je ta bolezen tudi pojavila. Živali so tedaj prisiljene jemati skopo, trdo hrano (vejice, iglice, trnje), kar povzroči na koži okoli ust male poškodbe, ki pa so predpogoj za prodor povzročitelja (virus) v organizem. Bolezen se javlja zlasti ob koncu zime, ko so živali zaradi stradanja tudi oslabele.

Fazanov smo pregledali 57, od teh pa je bila polovica mladih, iz voljere. Pri teh smo največkrat našli

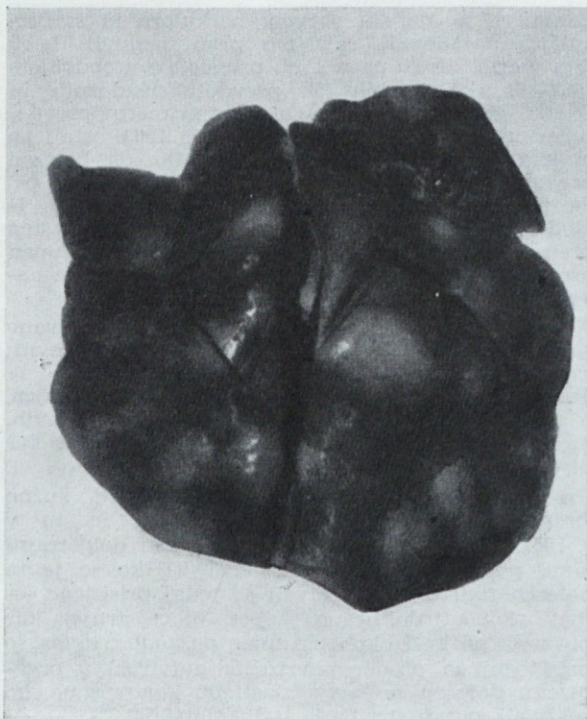
kokcidiozo, singamozo in pa vnetje želodčne in črevesne sluznice. Ostali fazani so bili odrasli in iz narave. Pri njih smo ugotovili največ primerov pljučnice in poškodb. Pri 4 smo dokazali zastrupitev z arzenom, pri 2 pa so vsi znaki govorili za sum na kokošjo kolero. To je kužno obolenje, ki se pojavlja pri domači perutnini, prenese pa se lahko na fazane in jerebice. Kot prenašalci lahko nastopajo ptice roparice.

Pri dveh **lisicah** smo ugotovili garje (*Scabies vulpis*).

Pri dveh **divjih golobih**, eni **jerebici** in eni **kotorni** smo ugotovili *Variolo avium* (difterija, koze). To je kužno obolenje, katerega povzročitelj je virus. Pri obolelih živalih se pojavijo na glavi (okoli kljuna in oči) in na nogah male bradavičaste tvorbe (Glej sliko 1). Pojavljajo se tudi pri domači perutnini, kjer pride razen tega lahko do pojava rumenkastih naslag na sluznici ust in žrela. Sluznica odmira, proces pa se širi naprej v globino. V tem primeru najpogosteje pride do pogina.

Od vseh pregledanih kadavrov oz. organov **srnjadi** je ugotovljeno, da je bilo prizadetih oz. napadenih od parazitov v l. 1962 26 živali (84%), v l. 1963 pa 17 (57%); skupno torej 43 srnjadi ali 70,49% od vse na pregled poslane srnjadi. Kot vzrok obolenja in pogina očitno prevladujejo paraziti (zajedavci) pa naj bodo to pljučni ali pa želodčni, črevesni.

Najpogosteje smo se srečavali z dvema pljučnima parazitoma: *Dictyocaulus viviparus* in *Protostrongylus commutatus*. To sta tanka nitasta parazita, belkaste barve, prvi je dolg 4–8 cm, drugi precej manjši, doseže velikost 1,5 cm. Odrasle parazite mnogokrat najdemo v sapniku in dušnikih, lahko pa pride v primeru večje invazije do težkih vnetnih procesov pljučnega tkiva. Na pljučih tedaj opazimo manjša ali večja žarišča belosive barve, v premeru 2 cm ali tudi večja. V njih se nahajajo razvojne oblike parazitov: jajčeca in ličinke (larve). (Glej sliko 2). Tako obolele živali, zlasti v primeru ma-

Slika 2

sovne invazije, težko dihajo, slabše jedo, hujšajo in lahko tudi poginejo. Srnjad se okuži na paši, ko je travo, na kateri se nahajajo razvojni stadiji pljučnih parazitov (ličinke).

Med zelo pogostnimi želodčno-črevesnimi zajedavci, ki se pojavljajo v siriščniku (želodcu) in debelem črevesu srnjadi, sta *Haemonchus contortus* in *Chabertia ovina*. Prvi parazitira v siriščniku, dolg je okoli 3 cm in zašiljen, *Chabertia ovina* pa v debelem črevesu in je dolg 1-2 cm, debel okoli 0,5 mm, telo pa ima bledorumenkasto. Škodljivo delovanje obeh odraslih zajedavcev se kaže v mehaničnem draženju sluznice želodca in debelega črevesa. Odrasli paraziti stalno odvzemajo živali večjo količino tkivnih sokov in krvi, kar vodi do hitrega hujšanja in močno izražene anemije (malokrvnosti). V dokaz, kolikšna je lahko invazija parazitov, naj navedem, da smo našli v siriščniku tudi do 10 000 zajedavcev (*Haemonchus contortus*). O razvoju teh parazitov samo najvažnejše. Samice odlagajo jajčeca v želodcu in črevesu svojega gostitelja (srnjadi). Ta pridejo nato z iztrebki na tla, kjer se iz njih izležejo majhne, 0,5 do 1 mm dolge ličinke, larvice. V obdobju svojega razvoja se te večkrat preobrazijo in so gibljive. To se dogaja predvsem spomladi, ko je temperatura najugodnejša (+18° ali več). Ob pogojih zadostne vlažnosti se vzpenjajo ličinke na bilke. Za to je najprimernejši čas zjutraj in zvečer, ko je dovolj rose, ali pa po dežju. Prav tedaj pa tudi prihaja srnjad na pašo, kjer s travo vnese v svoj organizem ličinke zajedavcev ter se tako invadira (okuži).

Tudi **metljavost** (*Fascioloz*) je pogostno parazitarno obolenje srnjadi, ki smo ga v več primerih ugotovili. Okužijo se lahko tudi druge vrste divjih živali (jelenjad, zajec), kakor tudi domače živali. Povzročitelja sta dva: veliki metljaj (*Fasciola hepatica*) in mali metljaj (*Dicrocoelium lanceolatum*). Mi smo v večini primerov našli pri srnjadi le veliki metljaj. Tudi za razvoj tega parazita je potreben vlažen medij, posrednik (okolje), zlasti primerna so stalno vlažna zemljišča. Srnjad se okuži pri paši na močvirnem terenu, tudi pri pitju iz mlakuž in pa po senu. V prebavilih se zametek metljaja sprosti, prodre v črevesno sluznico in s krvjo potuje v jetra. Po jetrnem tkivu prodira proti žolčevodom, kjer kot zrel metljaj zaradi mehaničnega in kemičnega delovanja povzroča vnetje sluznice žolčevodov. V primeru večje invadiranosti je jetrno tkivo tako prizadeto, da ni več v stanju vršiti svoje funkcije — tedaj pride do pogina.

Kot omembe vreden činitelj pri obolenjih srnjadi je poleg drugih tudi preveliko število srnjadi v lovišču. Če pa je že to pravilno, potem so važen faktor slabe živali, zaostale v razvoju, ki niso odstreljene pravočasno. Prav ti individui pa najprej podležejo obolenju (parazitom).

In kako naj se borimo proti povzročiteljem teh zajedavskih boleznih oziroma proti njihovemu širjenju? Veliko važnost pri preprečevanju obolenj ima **krmljenje** srnjadi. Dobro je, da se to po zimi nekoliko podaljša, vsaj do tedaj, dokler živalim ni na voljo nova, zelena hrana. Mišljeno je krmljenje z gozdno vegetacijo in ne toliko s senom, ki ni primerno za srnjad; torej je zaželeno pripraviti srnjadi v gozdu razne vejnike, omogočiti ji dostop do robidovja, bršljana ipd. Živali, ki imajo zadostno hrano, so v boljši kondiciji in konstituciji in zato tudi lažje prenesejo invazijo parazitov. Nasprotno pa organizmi, ki so že po konstituciji slabotni, poleg tega še zaradi zime slabo hranjeni, lahko rečemo, da zagotovo podležejo. Z biološkega gledišča je to vsekakor pravilno in celo zaželeno, gledano z ekonomskega pa nikakor ne. Zato pa je najučin-

koviteje in najpravilneje *pravočasno izvršiti odstrel* takih *zaostalih živali* in to že v jeseni. Ravno gojitvenemu odstrelu moramo posvetiti vso pozornost. Potrebna pa je tudi stalna kontrola lovišča, da se najde in odstrani poginula srnjad, ki lahko predstavlja izvor širjenja parazitov (slika 3). Naj citiram tu besede dr. Friedricha Hübnerja, ki v svojem delu »Die Magenwurmseuche des Rehwildes« pravi: »Važno je poudariti, da je možen tudi pri poginuli srnjadi razvoj parazitskih ličink. Celo v toplejših poletnih dnevih najdejo ličinke za svoj popoln razvoj potrebno vlago. Tako sem našel na kraju, kjer je poginil srnjak, še po 4 tednih, ko je že nastopil popoln razpad, na stotine ličink črevesnih zajedavcev. Zamenjava z v zemlji živečimi nitastimi črvi je izključena, ker sem najdene ličinke lahko točno determiniral po njihovi velikosti in drugih znakih. Po naslednjih 4 tednih izvršena ponovna kontrola je pokazala, da so se ličinke razlezele v bližnjo okolico. Pri dveh drugih srnah sem lahko isto ugotovil. Natanko isto velja za razvoj parazitskih jajčec v iztrebljenih organih. V vsakem primeru je bil ugotovljen v pregledanih iztrebljenih organih živahen razvoj ličink. Zato je vedno potrebno poginulo divjad zakopati, ker s tem preprečimo ne samo širjenje črevesnih zajedavcev, ampak tudi drugih parazitnih bolezni.«

Tudi mi priporočamo prav isto, poleg tega pa še to, da poginulo divjad, za katero ni znan vzrok pogina, seveda če ni že v razpadu, lahko odstranite iz lovišča tudi na ta način, da jo pošljete na **Inštitut za zoohigieno in patologijo divjih živali Biotehniške fakultete, Ljubljana, Gerbičeva 60**, v preiskavo, od koder bomo rade volje brezplačno sporočili rezultate preiskave in dali potrebna navodila.

O naši jelenjadi

Ing. Anton Simonič

(Nadaljevanje in konec)

Meje tega območja jelenjadi v naši republici naj bi bile približno tele: od republiške meje po cesti Reka — Ljubljana do Postojne, nato po cesti Razdrto — Podnanos — Vipava — Ajdovščina — Col, Črni vrh — Godovič — Hotedršica — Kalce, od tu po avtocesti do Vrhnike in dalje ob robu Ljubljanskega barja po cesti Vrhnika — Borovnica — Podpeč — Tomišelj — Ig — Turjak — Videm — Krka, nato po reki Krki do Novega mesta in dalje po cesti na Kostanjevico ter ob robu Gorjancev na republiško mejo.

To naj bi bile grobe meje našega največjega in najpomembnejšega območja za gojitev jelenjadi. Jelenjad naj bi to območje naseljevala s poprečno gostoto 2 do 2,5 živali na 100 ha. Prepričan sem, da ob takšni poprečni gostoti jelenjad ne bi povzročala pretiranih škod, če bi s pravilnim gojenjem znali preprečiti vse njene koncentracije. Jelenjad naj bi v okviru tega območja naselila še Hrušico in Nanos, nikakor pa ne bi bilo zaželeno njeno širjenje dalje v Trnovski

Slika 3

gozd. Širjenje tudi ni zaželeno proti Zasavju, kjer ni primernih strnjanih gozdnih kompleksov. Na vsak način pa moramo podpreti širjenje jelenjadi v Gorjance, ki bi bili s svojimi strnjanimi bukovimi gozdovi naravnost odlično rastišče za njo.

Medtem ko gojitev jelenjadi v prvem območju lahko upravičeno zagovarjamo, pa po pravici povedano, tega ne moremo brez pridržkov trditi za drugo in tretje območje.

Zlasti jelenjad v Karavankah in Kamniških planinah je bila in bo najbrž še predmet precej ostrih diskusij med lovci in gozdarji. Medtem ko prvi jelenjad zagovarjajo, kakor vedo in znajo, pa drugi — čeprav ne vsi — kličejo ogenj in žveplo nanjo in zahtevajo iztrebljenje jelenjadi iz tega območja zaradi res znatnih škod, ki jih tam povzročajo. Zlasti v središčih naseljenosti jelenjadi v tem območju je lupljenje smreke, jesena in macesna zavzelo mestoma tak obseg, da ogroža normalno gospodarjenje z gozdovi. Vzrok teh škod je razmeroma neugodna klima z visokimi snežnimi padavinami, ki potisne jelenjad v ozke doline v gozdove, ki ji ne nudijo zadosti naravne hrane.

Za rešitev tega vprašanja imamo na voljo več poti. Prav gotovo je na videz ena najenostavnejših totalen odstrel jelenjadi v gorskih gozdovih. Toda ta pot je samo na videz enostavna, kajti praktično iztrebiti jelenjad iz gozdov, kjer se je enkrat naselila, ni tako enostavno, kot to reči. Ne glede na to pa je ta pot prav gotovo nesprijemljiva, ker ni v skladu z našim odnosom do narave.

Druga rešitev bi bila gojiti jelenjad samo v obori, izven obore pa jo iztrebiti. Menda je bila obora v Karavankah zato tudi postavljena. Z njo so mislili omejiti škodo samo na območje, ki ga obora zajema. Slabost tega načrta pa je bila že v tem, ker so predvideli gojitev jelenjadi, čeprav majhnega staleža, tudi v Kamniški Bistrici. Tako bi tudi v primeru, da bi uspelo odstreliti izven obore vso jelenjad, prihajala iz Kamniške Bistrice vedno nova. Pokazalo pa se je, da tudi jelenjadi izven obore ni mogoče kar na hitro iz-

trebiti. Dejstvo je, da danes izven obore živi od ljubeljske ceste pa do Kamniške Bistrice prav toliko jelenjadi, če ne več, kot v sami obori. Dejstvo pa je tudi, da so škode v obori na gozdnih kulturah zelo velike, izven obore pa v splošnem ne presegajo gospodarsko znosne meje. To je povsem razumljivo, saj je jelenjad razporejena po večji površini, lahko si prosto izbere primerna prezimovališča, zadržuje se pa v manjših skupinah in posamezno, v nasprotju z oboro, kjer je jelenjad koncentrirana na neugodnem okolju. Maloštevilna velika krmišča v obori pa stanja ne izboljšujejo, ampak kvečjemu slabšajo.

Današnje stanje samo nakazuje tretjo rešitev, ki bi bila najbolj v skladu z načelom, da ohranjamo naravo in divjad tako, kot je. Ta rešitev bi bila v tem, da jelenjad izven obore ne bi več skušali iztrebiti, temveč da bi le izvajali tako močan odstrel, da se jelenjad ne bi mogla čez mero razmnožiti, temveč da bi naseljevala vse omenjeno območje z zmerno gostoto, ki ne bi nikjer presegala 0,5—1 kosa na 100 ha. Jelenjad ob tako

Pohorski jelen, 198,69 točke, 5,77 kg, uplenitelj Ivan Caf, l. 1955

majhni gostoti gotovo ne bi povzročala pretiranih škod. Obora sama na sebi ne bi bila ovira za izvedbo te rešitve, saj bi jo lahko odpravili ali pa bi lahko tudi ostala, če je že iz kakršnega koli razloga potrebna. V drugem primeru bi seveda morali skrbeti za zniževanje škod v obori z vsemi, danes za to razpoložljivimi sredstvi. Jelenjadi izven obore pa bi pustili širjenje preko Kamniške Bistrice v gozdove Menine in tudi v Raduho, Olševo, Peco in Plešivec, tja do Pohorja, kjer je tretje nahajališče jelenjadi, tako da bi se drugo in tretje nahajališče jelenjadi zlili v eno samo veliko območje z zmernim staležem na veliki površini.

Tretje nahajališče jelenjadi na Pohorju je glede življenjskih pogojev morda nekaj boljše od drugega, čeprav tudi tam jelenjad povzroča precej neprijetne škode. Predvsem je ugodnejša konfiguracija terena, ker sneg ne stisne jelenjadi v ozke doline. Zato pa so gozdovi po svoji sestavi kaj neugodni za jelenjad. Velike površine iglastih gozdov, ki jim je gospodarjenje močno spremenilo sestavo, pokrivajo večinoma kislja ali celo zelo zakisana tla, na katerih ima divjad kaj slabo pašo. Tudi tukaj gozdovi ne bi prenesli večjega staleža od 0,5 do 1 kosa na 100 ha.

Obe nahajališči jelenjadi, ki naj bi se v bodoče združili v eno, naj bi imeli nekako tole mejo: od Rateč po Savi do Žirovnice, nato ob vznožju Karavank dalje po cesti Žirovnica — Begunje — Tržič — Križe — Golnik — Preddvor, od tu pa po robu strnjenih gozdov do Stahovice in po cesti na Kamnik — Šmartin — Motnik — Vransko — Gomilsko — Braslovče — Gorenje — Šoštanj — Velenje — Spodnji Dolič — Vitanje — Stranice in dalje po avtocesti do Maribora, nato pa po Dravi do avstrijske meje.

Na oni strani meje, to je na severni strani Karavank tudi goje jelenjad, tako da bi se naše območje s tistim preko meje povežalo in zajelo široko površino gozdov, naseljenih z jelenjadjo. Izven teh grobo zarisanih mej pa zaenkrat ne bi puščali jelenjadi.

Poudariti moramo, da so predlagane meje le grob obris bodočega območja jelenjadi. Zlasti v obrobni predelih bi lahko lovci popravili meje tako v škodo kot v korist jelenjadi ali pa oblikovali zaščitne pasove s še nižjim staležem jelenjadi od poprečnega, da bi tako preprečili naseljevanje jelenjadi v predelih, kjer ni zaželena.

Z navedenimi mejami sem v grobem nakazal območje rajonov za gojitev jelenjadi. Glavno načelo pri tem je, da lahko jelenjad gojimo na obsežnih zaokroženih površinah in da je v gospodarskih gozdovih možno gojiti jelenjad manj na gosto, kar se popolnoma sklada z naravnimi zakoni, po katerih živi jelenjad. V naravnih gozdovih — »pragozdovih« — kolikor jih je še v Evropi in po poročilih iz časov, ko so zajemali

večje površine, vemo, da jih naseljujejo majhni staleži, z majhno gostoto na velikih površinah, kajti le tako je ohranjeno biološko ravnotežje med rastlinami in rastlinojedci, ki smo ga v gospodarskih gozdovih v teku let temeljito porušili. Spodnja meja za stalež jelenjadi, s katerim je še možno redno lovsko gospodarjenje in izvajanje lova, je 0,5 kosa/100 ha. Navedene meje območij so le predlog, ki bi ga bilo potrebno še natančneje obdelati. Zlasti v Alpsko-Pohorskem nahajališču bi bile možne korekture, medtem ko v prvem nahajališču na visokem Krasu kakih bistvenih sprememb ne bi smelo biti, če ne želimo razbijati enotne površine. Vsako določanje »parcel« za jelenjad, ki zajemajo le 2—3 tisoč ha je nesmiselno in proti naravi življenja jelenjadi.

Določitev območij za gojitev jelenjadi bi bil prvi korak k pravilni gojitvi jelenjadi pri nas. Slediti bi mu morali še nadaljnji ukrepi.

Nujno bi bilo čimprej seznaniti naše lovce z načinom gojitve jelenjadi. Večini naših lovcev je gojitev jelenjadi povsem neznana zadeva, saj v slovenskem jeziku o tem sploh nimamo nobene literature. Niso redki lovci, ki o jelenjadi nimajo niti najosnovnejših pojmov, saj najdemo med nami še take, ki so še danes prepričani, da jelenu določamo starost po številu parožkov. Zato bi bilo nujno čim prej izdati o naši jelenjadi knjižico, ki bi vsaj v glavnih potezah seznanila naše lovce z načinom življenja jelenjadi, z gojitvenim odstrelom, krmljenjem itd. Nikakor pa to ne bi smel biti povzetek iz kake predpotopne knjige, temveč bi morala upoštevati najnovejša dognanja, ki jih prav na polju gojitve jelenjadi ni malo. Tudi ne bi smela slepo prenašati tujih izkušenj in metod k nam, temveč bi nujno morala upoštevati našega jelena v našem okolju in končno tudi v naših lovnih razmerah. Tako npr. nikakor ne smemo pozabiti, da imamo v Sloveniji vsaj dva, če ne celo tri tipe jelena. Jelen iz gozdov na visokem Krasu je prav gotovo drugačen od onega v Karavankah in tudi med tem in pohorskim jelenom so najbrž razlike. Te razlike bi bilo nujno ugotoviti in temu tudi prilagoditi gojitvene ukrepe. Pri tem bi nam lahko veliko pomagale izkušnje in opazovanja ter zbrani statistični podatki lovcev gojitvenih lovišč, kolikor jih imamo. Teoretična podlaga je nujna, če si želimo gojenja jelenjadi res pravilno lotiti.

Jasno pa je, da teorija ne bi dosti pomagala, če na terenu ne bi prav organizirali gojitve in gospodarjenja s staleži jelenjadi. Zato bi bilo nujno v okviru območja združiti več podobnih lovišč, v katerih naj bi se glede jelenjadi enako postopalo pri vsem ukrepanju. To naj bi bili zaokroženi bazeni, ki bi morali voditi enako gojitveno politiko. skupaj načrtovati odstrela in izvajati to po enotnih kriterijih. Zlasti je nujno sodelovanje več lovskih družin v okviru bazena pri

P. Adamič

določanju staleža in prirastka jelenjadi, ki se v bazenu zadržuje in glede na to tudi odstrela. Na ta način bi se izognili dvojnemu štetju jelenjadi, ki prihaja iz lovišča v lovišče in navajanju večjih staležev, kot so v resnici.

Kolikor bi začeli resno gojiti jelenjad, bo v okviru območja nujno odpraviti pogone na jelenjad. Pogoni so z gojitvijo jelenjadi nezdržljivi, saj na pogonu o gojitvenem odstrelu ne more biti govora. Pogon naj bi bil dovoljen le kot skrajni in izjemni ukrep v predelih, kjer bi se jelenjad preveč razmnožila in bi bilo nujno njeno število reducirati. Na pogonih namreč — kot kažejo dosedanje izkušnje — padajo v glavnem nezreli jeleni in košute, ki vodijo mladiče. Lovec navadno užge po prvi košuti, ki se pokaže, pri tem pa ne pomisli, da se trop jelenjadi največkrat premika organizirano, tako da je prva košuta vodnica, ki praviloma vedno vodi letošnjega mladiča, tej sledi lanski mladič, nato zopet košuta z mladičem itd., čisto na koncu tropa pa gredo košute brez mladičev in bolne živali. Seveda se tako premika trop le toliko časa, dokler ne začne bežati. Posebno psi zmedejo trop tako, da se živali pomešajo med seboj in da ni več mogoče sklepati po vrstnem redu premikanja, za katero žival gre. Na jelenjad ni težko loviti z zalazom in čakanjem, le nekaj več znanja in lovske krvi zahtevata ta dva načina lova. Zato so izgovori, da pri nas ni mogoče drugače loviti na jelenjad kakor s pogoni, popolnoma prazni. Ker zahteva gojitveni odstrel jelenjadi precej časa in potrpljenja, ga najbolje seveda izvaja lovski čuvaj, ki pa mora jelenjad dobro poznati. Zato bi bilo nujno, da imajo lovske družine, ki goje jelenjad,

dobro in zanesljive čuvaje. Odstrel trofejnega jelena pa je opravičljiv samo v ruku, ko dobi lovec razen trofeje še kopico nepozabnih spominov in doživetij.

Lovske družine bi morale organizirati v svojih loviščih tudi zimsko krmljenje jelenjadi, kakor bi bilo tudi dobro, da bi tam, kjer je potrebno, pripravile za jelenjad nekaj pašnikov in njiv. Vse to, zlasti pa krmljenje jelenjadi pozimi, mora biti pravilno, sicer lahko naredimo več škode kot koristi. Ne smemo pozabiti, da veliko krmišče, osamljeno na veliki površini, pritegne veliko število jelenjadi, ki nato povzročajo v okolici krmišča resne škode na gozdnem drevju. Jelenjad se namreč na krmišču naje, nato pa postopa po okolici ter bolj iz dolgega časa kot iz potrebe lupi drevje in objeda mladje. Nove raziskave pa so pokazale, da jelenjad, če ji krmimo le kostanj, želod, seno in peso, ne lupi le iz dolgočasja, temveč tudi iz potrebe. Prvič zato, da se razgiblje, drugič zato, da dobi takomenovano balastno hrano — celulozo — prostorninsko hrano, potrebno za nemoten potek prežvekovanja. Zato lahko škode preprečujemo le s številnimi majhnimi krmišči, s podiranjem drevja pozimi in tako, da poleg močne krme pokladamo tudi vejnike.

Prepričan sem, da je med našimi lovci mnogo takih, ki jim je jelenjad pri srcu in ki imajo voljo za njeno gojitev. Če bodo dobili potrebno podporo, tako teoretično kakor tudi praktično, če se bodo na terenu organizirali, bomo tudi pri nas spravili gojitev jelenjadi z mrtve točke in želi pri tem morda še večje uspehe kot drugod, saj imamo za to vse pogoje.

Razvoj lovske pravice na slovenskem Štajerskem

(Priredil dr. Anton Svetina po knjigi: R. Backofen Echt in V. Hoffer »Jagdgeschichte Steiermarks«)

1. Doba do cesarja Maksimilijana I.

Bistveno za to dobo je, da so postali uradi pod vplivom fevdalizma dedni, lovska pravica pa fevdna dobrina posameznih rodbin mejnih grofov in vojvod. Te so si sledile druga za drugo in se kralj ni mogel več vmešavati v lovsko pravico in v upravo urada.

Na spodnjem Štajerskem so imeli Šponheimovci lovsko pravico v mejni grofiji »za Dravskim gozdom« (»hinter dem Drauwald«).

Po izumrtju Karolingov imamo tri različne lovske pravice:

1. navadno lovsko pravico, venatio, na lastnem zemljišču;

2. s kraljevo prepovedjo zaščiteno lovsko pravico, forestum, ta je lahko obstajala tudi na tujem zemljišču in

3. zaščiteno pravico do izvrševanja lova (bannus forensis, Wildbann).

S to je bila združena tudi prepoved sečnje gozdov in pravica do sodstva zoper kršilce. Pravica do prepovedi sečnje se izkaže kot regal, ker jo je mogel izreči in podeljevati le cesar, četudi ni bila v državnih zakonih nikdar navedena med regali. Cesar Friderik II. je 1232 priznal deželno gospostvo knezov, ki so s tem dobili vrsto vladarskih in fevdalnih pravic. Med vladarskimi pravicami so si deželni knezi prilaščali lovsko pravico v vedno večjem obsegu. Pravica do zaščitene lova (Wildbann) se pogosto imenuje med regalijami, s katerimi so deželne kneze pofevdili.

Proti koncu srednjega veka so začeli imetniki zaščitene gozdov zahtevati od svojih podložnikov usluge, ki so bile povezane z izvrševanjem lova, kot sestavni del pravice do zaščitene gozdov. Med te usluge je spadala dajatev gozdarskega ovsa (Forsthaber) ali, kakor so mu pravili na Štajerskem, pasjega ovsa (Hundshaber) in dolžnost vzreje in prehrane psov (Hundelege). Gospostvo nad gozdovi je začelo posegati v gozdno posest samo in jo varovati kot pravico, ki so si jo lastili knezi iz stare pravice do zaščitene gozdov. Iz te pravice so nastale prepovedi sečnje in zbiranja gozdnih sadežev ali sekanja posameznih dreves, kakor tudi prikrajševanje trgovine z lesom, pogosto tudi zapora gozdov za pašo živine. Iz do sedaj povedanega je razvidno, da se je z raztegnitvijo pravice do zaščitene gozdov začela lovska pravica vedno bolj izločevati iz zemljiške lastnine in je postala predpravica posameznih oseb.

V ta čas spadajo tudi podaritve in ustanove cerkvam in samostanom, kakor Jurkloster, Žički samostan, Velika Nedelja, Studenice in plemiškim rodbinam, npr. Ptujčanom.

Samostojna lovska pravica, ki je izhajala iz pravice do zaščitene lova (Wildbann), se večinoma ni raztezala na vse vrste divjadi, temveč le na nekatere vrste. Ze zgodaj se je torej ločil veliki lov od malega. Mali lov je dobil ime »Reissgejaid«. Celjska listina iz leta 1461 nam dokazuje, da se je podeljevala pravica lova na ptiče še samostojno. Imetniki velikega lova so si pridržali večinoma le lov na rdečo in na črno divjad; so pa bili tudi primeri, ko se je gams štel k malemu lovu, jerebica pa k velikemu. Podložnikom ni bil pogosto dopuščen le lov na malo divjad in na zveri, temveč so bili marsikrat pod kaznijo primorani, da iztrebijo zveri. Divjad seveda ni ostala last uplenitelja, temveč jo je moral proti primerni strelnini oddati. Pogoste prepovedi nošenja orožja, posebno posestvanje pušk, očitno niso imele posebnega učinka. Pa tudi deželnoknežja mesta in trgi so dobili v tej dobi pravico do malega lova, v nekaterih primerih celo pravico do velikega lova, ki ju je potrdil vojvoda Leopold 1377. in pozneje cesar Friderik III. Verjetno izhajajo lovske pravice Maribora, Radgone in Rogatca vse iz te dobe. Prost lov na zalaz pa na Štajerskem ni nikdar obstajal, kakor tudi ni bil v tej časovni dobi v navadi lov po milosti. Ta lov je obstajal v tem, da je smel nekdo, ali prebivalci samostana, ustreliti določeno število divjadi. Izjema je bila podaritev pravice do velikega lova za Stari trg pri Slovenj Gradcu. Na Štajerskem so imele posamezne kmečke zadrage lovske pravice še do 18. stoletja. To so v prvi vrsti »Teharski plemiči«, kmetje, ki so imeli v njihovi skupnosti pravice plemiča, torej tudi lovsko pravico in kmetje iz Šentjurja v Slovenskih goricah. Tam je imelo gospostvo Strass le pravico, da je smelo loviti vsako trideseto leto. V meddobju pa so imeli kmetje pra-

vico, da so smeli na svojem zemljišču izvajati lovsko pravico.

Posebne važnosti za razvoj lovskega regala v splošnem in štajerske lovske pravice je tako imenovani Privilegium Majus, znana listina avstrijskega vojvode Rudolfa IV. 1357/59, ki pa je bila ponarejena. Prava listina izvira baje iz leta 1156; vsebovala je med vladarskimi pravicami tudi *bannum silvestrium et ferinarum*, *pascine et nemora* (zaščitno pravico do sečnje in pokončevanja zveri, ribolova in pogozdovanja). Ker pa je že v 13. stoletju imel vsak posestnik kraljeve zaščite pravico, da vzpostavi zaščitne gozdove sam zase, je gornja listina skušala prikazati lovsko pravico, ribolov in gozdove kot regal zgolj z namenom, da bi imel vojvoda Rudolf nekaj posebnega in več kakor drugi knezi. Ta uzurpacija pa je bila toliko pomanjkljiva, da tedanjim lastnikom njihove pravice niso bile odvzete temveč so bile izpremenjene le v fevdni, od vojvode odvisen položaj. Tudi bavarski vojvoda Ludvik je poskusil 1435 pridržati lovsko pravico v vsem njegovem vojvodstvu zase. Zaradi različnega pomena besede »zaščiteni lov« (Wildbann) so si vojvodi poleg vladarske pravice lastili še izključno pravico do lova na vsem teritoriju. Kajti že v 14. stoletju se je pod besedo »zaščiteni lovišče« (Wildbann) razumela ne le vladarska pravica vzpostavitve zaščitenih gozdov, ki je prešla deloma molče, deloma z izrecno podelitvijo na deželne kneze, temveč tudi izključna pravica do lova in pravica preprečevati in kaznovati motenje lova. Razen tega se je s to besedo označevalo tudi ozemlje samo, na katero se je ena zgoraj označenih pravic nanašala.

Ali je Rudolf IV. tudi na Štajerskem izpremenil lastništvo do zaščitenih lovišč v fevdno posest, se ne da dokazati. Pač pa so njegovi nasledniki zopet dajali zaščiteni lovišča v dar. Tako Leopold III. razen že zgoraj omenjenih pravic malega lova deželnoknežjim mestom in trgom, župniku Starega trga in Slovenj Gradca* ter vojvodi Viljemu Stubenberškemu.

Kljub temu srečujemo v tem obdobju mnoge prodaje in podaritve plemiških imen, v katerih je med sestavnimi deli pravica do zaščitenih lovišč posebej imenovana. Ne izvemo pa, od kdaj je ta pravica obstajala, npr. pri Vuzenici. Pri ustanovah in dediščinah ptujskih gospodov izvemo, da je bilo zaščiteni lovišče Salzburški fevd.

Zelo radodaren je bil s podelitvami in podaritvami lovov vojvoda Friderik V. (kot nemški cesar III.). Oddal je velike okoliše zaščitenih lovišč v upravo in verjetno tudi v uživanje in je zaščiteni lovišča z njim pripadajočimi zemljišči celo podaril. Tako Gornjo Radgono. Po drugi strani se je zanimal tudi za lov na Štajerskem, ker je grofu Ivanu pl. Schunobergu, najvišjemu maršalu na Štajerskem, priporočil, da ščiti njegovo zaščiteni lovišče »Onstran Drave do Žičkega samostana in na tej strani Drave do ogrske meje« (listina št. 5590 z dne 27. aprila 1438, D. A.).

2. Doba deželno-knežjega lovskega regala

Od 16. stoletja dalje so deželni knezi poskušali lovsko pravico na splošno razlagati tako, da imajo na vsem svojem ozemlju le oni pravico do lova. Razlogi, na katere so se deželni knezi opirali so: 1. Poskušali so pravice, ki so jih imeli kot imetniki zaščitenih gozdov, vedno bolj razširiti, torej čez

* Pod župnikom Starega trga je mišljen ljubljanski škof kot gospod mesta Gornji grad. Zupnija Stari trg je bila namreč inkorporirana gornjegrajski cerkvi. Ker pa je vse ozemlje okoli Slovenj Gradca in Starega trga bilo deželnoknežje lovišče, — deželni knezi so tam imeli svojega lastnega logarja, ki je bil podrejen celjskemu nadlogarju —, je to podaritev zaščiteni lovske pravice

Lov na gamse okoli l. 1500 — iz knjige Maksimilijana I. »Weisskunig«

sosednja ozemlja na vso deželo. Četudi je državno viteštvo doseglo, da se ne smejo vzpostavljati nobeni zaščiteni gozdi več, so bili lastniki združnih zemljišč težko oškodovani. Kmečki posestniki so bili od lova izključeni, plemiški solastniki pa odpravljeni z malenkostnimi privolili. 2. Kljub temu, da je državno komorno sodišče izdalo 1562. sodbo, da pod vladarsko pravico lova, ki je pripadala deželnim knezom, ni razumeti lovske pravice same, so drugi knezi sledili zgledu vojvode Rudolfa Habsburškega. Ker so imeli zaradi razvoja deželnega gospodarstva pravico, da so smeli izdajati splošno veljavne zapovedi in prepovedi o izvrševanju lova in o kaznovanju divjih lovecev, so prepovedali lov na splošno, bodisi za posamezne kraje ali celim stanovom. Zlasti pod krinko javne blaginje, ker da izvrševanje lova odteguje kmeta in meščana od njegove redne zaposlitve in ga vzgaja za lenuha in zapravljivca. Razen tega bi bilo lovsko orožje sredstvo za upore in punte. 3. Po rimsko-pravnih naziranjih so juristi priznali deželnega kneza kot lastnika vse dežele, ki mu zaradi tega pripada tudi lovska pravica. Divjad so označevali kot res nullius (predmet brez lastnika), ki je pripadala kakor vse nelastninske stvari deželnemu knezu. Pogosto je bilo seveda izrečeno naziranje, da pripada deželnemu knezu lovska pravica le v tistih delih dežele, ki so bili njegova last ali ki jih ni nihče drug posedoval. Ker pa zveri niso ostale le na teh zemljiščih, bi jih z lahkoto iztrebili, če bi vsak izvrševal lov na svojem lastnem zemljišču. Zaradi tega je bila tedaj prepoved izvrševanja lova utemeljena. Poseben stav štajerskih deželnih stanov pa je povzročil, da je podeželsko plemstvo svoje pravilno

razumeti kot milostno lovsko pravico. V potrdilnih listinah cesarja Friderika I. 1453 in nadvojvode Karla I. 1573 ni nikakih podrobnejših razlag, ki bi vsebovale meje lovskega ozemlja ali izvrševanje lova samega, temveč se le na novo potrjuje pravica do zaščitenega lovišča, »kakor je obstajala že od davno«.

pridobljene pravice do lova trdno branilo, tako da je bila razlika med velikim in malim lovom že kmalu pravno pojasnjena. Spor je šel potem le za tiste vrste divjadi, ki naj spadajo k velikemu ali malemu lovu. Značilne so uredbe nadvojvode Karla, ki je 1577 pridelil srno najprej k velikemu lovu, na pritisk deželnih stanov pa še istega leta k malemu lovu. Mali lov je smel izvrševati vsak plemič na svojih zemljiščih in na zemljiščih svojih podložnikov. Tako je potrdil cesar Maksimilijan I. 17. septembra 1510 vsemu plemstvu na Gornjem Avstrijskem izrecno pravico »do izvrševanja lova na pernato divjad, na lisice in zajce, kakor že od davno obstoja«, s prepovedjo lova na race. Kmetje in meščani so bili od lova izrecno izvzeti. V mestu živečim plemičem, ki so izvrševali meščansko obrt, je bila že 1588. odvzeta pravica do lova.

Ker pa so bile posestne razmere na Štajerskem zelo zamotane, je nastala solovska pravica (venatio simultanes sive cumulativa) to je, da je imelo na enem in istem ozemlju več gosposk pravico do lova. Seveda le pravico do malega lova. Lovska pravica na veliko divjad je pripadala lastniku zaščitenega lovišča, ki pa tam ni moral biti tudi zemljiški lastnik. Ni bilo sicer natančno urejeno, kje, kako in v katerem vrstnem redu so imeli soupravičenci izvrševati mali lov; meje teh lovišč pa so bile pogosto zelo zamotane.

Deželni knezi so si le v redkih primerih lastili pravico do malega lova, tako npr. pri Ptujju. Sicer pa so pravice do malega lova in k temu pripadajočo pravico do lova na ptiče pogostokrat menjali. O najvažnejših odredbah, ki se tičejo izvrševanja malega lova, daje zelo natančna pojasnila lovski in ribiški red cesarja Ferdinanda II., ki je bil izdan 23. februarja 1619. v Ljubljani, ki pa verjetno ni bil nikdar razglašen. Iz tega in iz spisov je posneti, da so imeli mali lov kot pritiklino oblastvenih dominikalnih posestev. Ta pravica pa je morala biti tudi dejansko izvrševana. Če je posestnik skozi 3 leta (v primeru odsotnosti na vojni 5 let) ni izvrševal, so jo imeli za ugaslo in se je lahko tretji, ki je imel na splošno pravico do malega lova, vanjo vtihotapil, četudi ni imel nobenega podložnika ali svojega zemljišča na tistem ozemlju. Kdor je potem to lovsko pravico, ki ni bila osnovana na nikakem pravnem naslovu, skozi 33 let »nemoteno«¹ izvrševal, je pridobil njeno pravno posest.

Cesar Maksimilijan I. je začel že prvo leto svojega vladanja močno razširjati svoja lovna ozemlja, pri čemer pa ni polagal posebne važnosti na celjski nadlogarski urad in na vzhodno Štajersko. Ljubljanskemu škofu je podaril nekaj lovišč v okolici Celja zato, da je le-ta kot komendatarski opat samostana Admont oddal cesarju samostanska lovišča v najem.

Nasledniki Maksimilijana so bili potem bolj ali manj uspešno razširjali območja deželno-knežjih lovišč. Cesar Ferdinand I. se je zadovoljil s tem, da je pri prodajah in zastavah pridržal zase in za svoje dediče pravico do velikega lova, kakor npr. pri Vuzenici. Dovolil pa je izjemoma milostne odstrelitve, kakor pri Mariboru, kjer je lastniku dovolil, da je smel vsako leto odstreliti po dva jelena in štiri divje prašiče. Šoštanj je izjemoma prodal s »pravico do velikega lova«, pridržal pa si je izrecno pravico do lova za zabavo, tj. pravico do osebnega lova v primeru slučajne navzočnosti, zase in za svoje naslednike. Love za zabavo sta si pridrževala tudi Leopold I. in cesarica Marija Terezija v vseh odprodanih deželno-knežjih gozdih.

Marija Terezija je končno odredila razpust vsega deželno-knežjega lovskega osebja na Štajerskem. Skozi celo stoletje so izvrševale patrimonialne gos-

poske lovsko pravico na zemljiščih svojih podložnikov in v kupljenih gozdovih. Deželni knez je izvrševal le vladarsko pravico lovskega regala s tem, da je izvrševanje lova in lovske službe, ki so bile s tem vezane, tako urejeval, da je bila ohranjena splošna blaginja. Francoska revolucija 1789. ni le odpravila zemljiških dajatev, temveč tudi pravico lova na tujem zemljišču. Odprava lovske pravice na tujem zemljišču pa je v Avstriji nastopila šele 1848. Dne 7. marca 1849. je bila odvzeta lovsko pravica imetnikom lovišč velikega in malega lova brez odškodnine. Z odvzemom te lovske pravice na tujem zemljišču ni bila odpravljena le razlika med lovišči velikega in malega lova, temveč tudi zamotane pravice do solova, do lova za zabavo in do prednostnega lova.

Kakor je iz teh kratkih obrisov razvoja lovske pravice posneti, je bil lov gonilna sila v razvoju srednjeveškega prava in prava novega veka. Ni bila to edina sila, pa vendar eden izmed vzrokov partikularizma tedanjega državnega ustroja, ki ga ni podcenjevati in ki je bil do sedaj premalo uvaževan. Kajti lovski razlogi so bili, ki so v početku lovske pravice starih kmečkih zadrug v njihovih pridobljenih pravicah omejevali, lovski razlogi so bili odločilni, da so krajevni magnati stremeli za priznanjem deželnoknežjega naslova; lovsko pravico je bila tista, katero so deželni knezi zahtevali kot eno prvih vladarskih pravic zase; deloma iz lovskih razlogov so se deželni knezi spuščali v boj proti premoči deželnih stanov, in ki jih je privedel do končne zmage, do knežjega absolutizma; lovski razlogi so bili končno tisti, ki so ljudstvo tirali v nezadovoljstvo, da je prišlo do krajevnih uporov kmečkih vojn in do velikih revolucij 18. in 19. stoletja. Morda največja dobrina, ki jo je lov nehotе prinesel našemu ljudstvu pa je, da nam je ohranil naš gozd.

Na lovu na kunce

Valter Dvoršek

Avto sem imel do vrha naložen in družina je že čakala na odhod. Tudi tokrat se nisem mogel odločiti, da bi vzel v Dalmacijo puško, ki bi mi bila pri tolikšni prtljaji lahko samo v breme. Sicer pa tudi že več let zaporedoma na dopustu ob morju nisem imel priložnosti, da bi lovil. Postavil sem puško nazaj v omaro, skrbno pregledal zapah na vratih in že smo brzeli morju naproti. Najhujšo junijsko pripeko smo prespali v občestni senci in proti večeru smo se že bližali Vodicam pri Sibenu. Prvikrat sem tudi videl zajca v Dalmaciji; trije in ena lisička so se mi ujeli v žaromet. Vse pa je bilo dosti manjše kot pri nas. Ze po nekaj dneh prijetnega sončenja in kopanja se je vreme sprevrglo, zameglilo in kopanje ni bilo nič kaj prijetno. Tako sem v tej veliki vasi, ki šteje menda čez 3000 prebivalcev in ima več sto sob za tuje, zapravljaj čas z ogledovanjem in postopanjem. Ob neki priložnosti sem opazil barko, ki je pristala na stranskem pomolu in kako je barkaš ob izstopu hitro deval iz čolna v vrečo nekaj zajcem podobnega. Pozanimal sem se in ugotovil, da so kunci. Bili pa so precej razmesarjeni in zelo neprijetno jih je bilo videti. Ogovorjeni mi je povedal, da jih je precej na otokih.

Zanimal sem se pri tamkajšnji lovski družini kako je kaj z lovom pri njih, posebej z lovom na kunce, in kako je lovska družina organizirana. Kmalu sem bil ob dalmatinski črtni v prijetnem razgovoru s predsednikom, tajnikom in gospodarjem. Že kar uvodoma pa so me opozorili, naj ne primerjam slovenskih lovskih razmer z njihovimi. Da je sicer dobro, a bi lahko bilo še mnogo boljše. Lovišče obsega 8500 ha in šteje 43 lovcev. Družina razpolaga z osmimi psi. Glavna divjad so zajci, kunci, kotorne, poljske jerebice in divje race; zlasti jerebic je precej. Menijo, da je v družini 8 lovcev res dobrih, ostali pa se z lovom ukvarjajo bolj zaradi tradicije. Natančnejših podatkov o odstrelu nisem mogel dobiti, če pa sem prav razumel, je vsak član v preteklem letu plačal vnaprej 5 zajcev. Koliko pa je bilo odstreljenih, pa samo domnevajo. Dajatve so iste kot pri nas. Precej škode jim delajo lisice, ker jih bližnje državno lovišče ne zatira dovolj. Roparice jim povzročajo občutno škodo. Upljenjene roparice plačujejo in sicer: lisica 2000 din, vrana 200 din, skobec 200 din in klateči se pes 500 din. Vsaka točka je vredna 5 din. Honorarno sta nastavljena dva čuvaja. V enem letu so med ostalim uplenili 30 lisic in 2 šakala. Občutno škodo jim delajo zankarji in so člani družine v enem letu pobrali kar 1370 zank. Klimatski pogoji za razplod divjadi so odlični, vendar pozneje ob vročini vse zakrknje. Denarja, ne, tega ni, in je družinska blagajna precej prazna. Kunce love na otokih v glavnem od avgusta do novembra. Od februarja do julija pa kunci vsakih 28 dni polegajo in se tako izredno hitro množe. Domačini, posebno iz bližnje vasi Tribun, jih love vse leto, zlasti ker je kunec nezaščiten. Trije ali štirje iz te vasi se ukvarjajo s tem lovom kar poklicno. Kunce love na precej nečloveški način. S tankimi železnimi palicami, na koncu opremljenimi z ostrimi nazaj obrnjenimi konicami, jih enostavno navrtajo z lukenj in žlebov, kamor se kunci skrijejo. Zaradi tega je lovska družina tudi v stalnih sporih s Tribušani in pride večkrat do precej ostrih nastopov med lovci in kmeti. Menijo, da bi lov na kunce lahko ugodno izkoristili v lovskem turizmu, vendar nadrejene organizacije nimajo za to posebnega posluha. Ali bi bilo mogoče sodelovati na kakšnem lovu na kunce? Navadno v juliju kuncev ne love, vendar ker sem že tu, mi bodo ustregli. V četrtek ob 15. uri naj bom pripravljen na pomolu; prišli bodo z motoriko in na gumijaste podplate naj ne pozabim.

Točno ob dogovorjenem času so se pripeljali Mate, Franjo in Stipe. Ob pristajanju so planili trije psi na kopno. Gledal sem jih, visoki in vitki, zelo kratko odlakani, bele barve z rjavimi lisami, dolgimi repi in dolgimi ohlapno zašiljenimi uhlji. Poenterji, vendar ne čistokrvni, izredno živahni. Vstopil sem v motoriko in že smo brzeli otoku Tijatu naproti. Dopoldansko še rahlo nakodrano morje se je popolnoma umirilo, nebo očistilo in sonce je kar precej neusmiljeno pripekalo. Ko sem sedel, sem si boljše ogledal moje tri tovariše. Vsi so imeli na nogah debele volnene nogavice in po vojni tako značilne opanke, podplatene z avtogumami. Dolge hlače, zgoraj majice, na glavi pa široka slamnata pokrivala. Franjo je opazil moj verjetno nekoliko začuden pogled, pa mi je dejal: »Takšno obuvalo je najboljšo, celo najdebelejši gumijasti podplat vzdrži samo eno lovsko sezono! Profilirani podplati so slabi, preveč je ostrih skalnatih robov pa se takšen podplat preveč zažre v skalovje. Najboljši je raven, debel in nekoliko hrapav podplat. Z vašimi gumijastimi copatami boste težko hodili. Tudi puško smo vzeli za vas s seboj; dvanajstica je, s takimi tukaj streljamo.« Izročil mi je dobro brez-

S psi na otok

Foto V. Dvoršek

petelinko in pas z naboji, polnjenimi samo na polovico, ker kunce ne streljajo daleč, največ na 20 metrov; teren da jim daljših strellov skoraj ne dopušča, odbojne šibre pa so lahko zelo nevarne. Čez dobre pol ure smo že pristali. Psi, ki so bili ves čas zelo nemirni in ki so se ves čas zadrževali na krmi motorke, nepremično zroč na otok, so kakih 20 metrov pred obalo kar planili v morje. Privezali smo barko, pijačo obtežili in potopili v morje in začel se je moj prvi lov na kunce.

Otok je precej dolg, dobrih 100 metrov visok, z dvema izrazitima vzpetinama in sedlom. Obrasel je z nizkim, skrivljenim in vase potegnjenim ostrim grmovjem. Narava tu ni bogata. Kras, pravi dalmatinski kras, razbrazdan od dežja in vetrov, izjedan od soli, poln navidezno gladkih, pa vendar drobno

Pes prinaša kunca

Foto V. Dvoršek

Kunca iščejo

Foto V. Dvoršek

hrapovih površin, prepredenih z žlebički in žlebovi, drobnimi vseki in kot britev ostrimi robovi. Ponekod se je svet dvigal v rahlih terasah, tako enakomerno naloženimi, kot bi jih napravila človeška roka. Vse to pa je bilo obraslo z zeleno in borno travico. Dobro je bilo treba paziti, da se ni noga kam zataknila.

Že na prvi vzpetini sem čul opozorilni vzklik mojega soseda in že je kot blisk švignila mimo mene prva rokavička in se že po nekaj metrih zgubila v tem svetu. Razporejeni v strelce smo se pomikali naprej. Opazil sem, da pred mano in grmovjem pes stoji. Dolg, stegnjen in ukrivljen rep je dajal nekoliko čudno sliko. Opozoril sem Stipeta na stojo psa. »Počakajte, takoj pridem! Stopite bliže h grmovju.« Pomaknil sem se na kakih 10 metrov, pa še ni bilo dovolj. »Še bliže, popolnoma blizu in pripravite se!« Ko sem bil pripravljen, je ravnokar počilo, to je nekoliko zmotilo psa, vendar je vseeno obstal. Stipe je zagrabil velik kamen in ga zalučal v grmovje. Še ko je kamen letel po zraku, je bil pes že v grmovju, iskal in se vrnil. Tedaj je Stipe zalučal drug kamen, tokrat ne zaman. Pokadilo se je za drobnim kuncem, pa tudi iz moje puške. Prekopicnilo ga je na kakih 15 metrov in že ga je zagrabil pes ter obstal z njim pred svojim gospodarjem. Takrat sem si kunca prvič temeljito ogledal. Po obliki in barvi je skoraj popolnoma podoben našemu zajcu, samo da ga je le za kakšen kilogram. Takšni in podobni dogodki so se vrstili dobro uro, pa smo našli že 9 kuncev. Sonce je kar naprej neusmiljeno pripekalo, ko smo se bližali prvemu vrhu. Volnena srajca je žejno vpijala pot, zavihani rokavi pa so bili krivi, da je koža pričela rahlo rdeti. Na vseh teh otokih, ki so se vlekli kot rahlo napihnjeni mehurčki pred nami, žive kuncji, so mi razlagali na vrhu. Kmalu, ko bo sonce zašlo, bo najboljši lov. Tedaj pridejo kuncji iz svojih skrivališč na pašo. Čakali smo, da se je zaračeta kroglja pričela stapljati z obzorjem in lov se je nadaljeval. Vedno bolj so me jele boleti noge; kras je počasi in sigurno opravljal svoje delo. Psi so bili živahni, vendar so strelji padali vse redkeje. Spogledovali so se, češ kako to, da ravno v tem, najbogatejšem delu otoka ni kuncev, vendar pojasnila niso dobili. Počasi smo se vračali z drugega vrha nazaj, ko je Mate pod vrhom opazil ovce. »Končajmo tovariši, pred nami ovce plaše kunce, mi pa ovce in ne bo uspeha.« Res ga ni bilo. Po Mate-novem opozorilu ni jeknil noben strel več. Bilo pa mi je kar prav. Neprestano gledanje v tla, ali bom stopil prav in naprej, ali se bo kje pojavil kunc,

me je pošteno izmučilo. Skozi podplate pa sem že čutil vsako najmanjšo vzboklinico. Za prvič kar dobro, so mi dejali, od 12 kuncev so bili štirje moji; bil sem zadovoljen.

Neverjetno živahni psi so napravili name prav dober vtis. Štiri ure temeljite gonje vzdrži samo tam aklimatiziran pes. Ko smo prispeli v naš zalivček, smo se najprej krepko založili z ribami in kruhom, šele nato smo grla poplaknili s črnino, mešano z višnjevim sokom. Pod desetlitrsko pletenko z vodo pa so se postavili trije psi. Šele po nekaj kozaricah te naravnost čudovite pijače sem čutil olajšanje. Prijetna sapica je pihljala dobre pol ure, ko smo v trdem mraku zopet stopili na trdna tla. Hoteli so mi izročiti vse kunce, kolikor sem jih uplenil, pa sem si izgovoril samo enega za gospodinjjo. Čvrsto smo si stisnili roke in se poslovili. Pa pridite še, so mi ob slovesu dejali ti mladi in simpatični dalmatinski lovci. Mogoče drugo leto, sem si mislil, ko je motorka počasi tonila v noč. Podarjenega kunca sem izročil naši gospodinjji in šele drugi dan sem zvedel, kaj je »marena«. »Ovo će biti fino za marendu,« mi je rekla prejšnji večer.

Preparatorška šola v Ljubljani

Vprašanje po dobrih preparatorjih je bilo že dolgo pereče, ne samo pri lovcih oziroma lovskih organizacijah, ampak tudi pri muzejih. Končno je Lovski zvezi Slovenije uspelo na pristojnih mestih urediti vse potrebno za pričetek šole, o čemer je že poročal »Lovec« št. 10/64 na strani 314.

Poklicna preparatorska šola pri Centru strokovnih šol v Ljubljani je pričela s poukom 15. decembra 1963. Obiskuje jo skupno 8 učencev, 6 fantov in 2 dekleti; trije so s Štajerskega, dva s Kočevskega, eden iz Ljubljane, eden iz Kranja in eden iz Trente. Pogoj za sprejem je bila dovršena osemletka. Šest učencev stanuje v internatu strokovnih šol. Večina učencev štipendirajo lovske organizacije.

Delo v šoli poteka po posebnem učnem načrtu. Poleg splošnih predmetov, kot računstva, slovenščine, nemščine, družbeno-ekonomske vzgoje itd., je glavni predmet prepariranje, ki na urniku zavzema tedensko 28 ur. Prepariranje poučuje lovcem dobro znani preparator-strokovnjak Viktor Herfort. Prepariranje je predmet, ki bolj kot kak drug zahteva, da gre teorija vzporedno s prakso. Pouk zahteva mnogo individualnega dela z učenci, zato en razred ne bi moglo sestavljati več kot deset učencev. Pri tem predmetu so učenci najprej spoznali preparatorjevo orodje, kemikalije in kako je treba ravnati s plenom od uplenitve do prepariranja. Učijo se marsikaj iz zoologije, anatomije, kiparstva in lovstva. Teoretično znanje pa izpopolnjujejo pri praktičnem delu na mrtvih živalih. Upoštevaajo osnovno pedagoško načelo »od lažjega k težjemu« so se učenci pod vodstvom svojega učitelja lotili najprej ptic in manjših sesalcev. Izkoženje mrtve živali ne sme delati nikakih preglavic. Učili so se tudi strojiti ptičje mehove in kože sesalcev. Obla-

čili so že tudi mehove na modele, ki jih je moral sprva še izdelati učitelj. Prepariranje večjih sesalcev je na primer zahtevnejše kot prepariranje ptic. Potrebno je že precej znanja iz anatomije in kiparstva, da učenec more dati prepariranemu delu, organu večje živali čim pravilnejšo, naravnejšo obliko. Zato prepariranje večjih sesalcev pride na vrsto šele prihodnje, drugo šolsko leto. Tedaj bo šola tudi že imela preparatorsko delavnico, ki bo ustrezala zahtevam šolanja; doslej se je za praktično delo uporabljala namreč kar učilnica. Tako opremljena šola bo tudi sprejemala živali v prepariranje.

Postati dober preparator se pravi, s svojo zamisljivo in spretno roko dati mrtvi živali čim naravnejši, da, čim bolj živ izraz — v najrazličnejših pozah. Šola učencem lahko mnogo da, veliko se doseže s pridnostjo in vajami, še najbolj pa je, če je poleg tega učenec tudi dober oblikovalec, kar mu mora biti nekako prirojeno. Dober preparator je dejansko umetnik.

Pouk na tej šoli bo trajal tri leta. Zadnje leto bodo učenci pri svojem delu že tudi samostojnejši. Izdelovali bodo preparate v vseh fazah bolj ali manj samostojno, poleg tega pa bodo tudi preparirali žuželke, plazilce, ribe in skelete vseh vrst.

*

Konec šolskega leta, zadnji teden v juniju, je tudi preparatorski oddelek na razstavi Centra strokovnih šol pokazal svoje delo, kjer so obiskovalci razstave videli, koliko stopenj različnega dela od plena do preparata učenci zaključenega prvega letnika že obvladajo.

France Cvenkel

Preparator Viktor Herfort pri delu Foto C. Pogačar

Učenci preparatorske šole pri pouku

Foto »Foto šola«

IZLOVSKEGA OPRTNIKA

O bojih med srnjaki, oziroma obnašanju srnjakov pri teh bojih piše R. Hennig v Die Pirsch 1964 — 10.

Največ bojov med srnjaki se odigrava v maju in juniju, torej pred prskom in med njim pada razmerno malo bojov, to niso boji prska, temveč boji za življenjski prostor. Boji nastajajo za posest določenega prostora med enako močnimi srnjaki. Potekajo pa po nekakšnih obredih. Pred dejanskim bojem si nasprotnika grozita s posebnim obnašanjem, ki traja prav različno dolgo in celo boj večkrat prekinjata ter si grozita z izzivalnimi ceremonijami. Za uvod si nadeneta držo, ki naj imponira z visoko dvignjeno glavo ter si drug drugemu kažejo svojo velikost, stopajoč sem in tja v »paradnem« koraku. Mlajši srnjak se najkasneje tedaj umakne. Če pa oba tekmeča vzameta imponirajočo držo, potem začneta z grozečim obnašanjem. Pri tem je še vedno možnost, da se kateri previdno in počasi ali z begom umakne. In četudi se nobeden ne umakne, ni treba, da pride do boja. Večkrat po nekaj časa opustita grozeče obnašanje, zlasti če sta se že kdaj bojevala in spoznala, da sta si enako močna. Če ne odnehata, se navidezni napadi stopnjujejo z nenadnim naskokom proti nasprotniku in s povešenim rogovjem za napad, ne da bi napad dejansko izvršila. Tik pred trkom se ustavi in se ob grozečem obnašanju navadno nekoliko umakneta. Te tri uvodne stopnje v pravi boj večkrat spremlja razdraženo grebenje, ki ga prekinja srdito mlatenje z rogovjem, če so tam za to primerni predmeti. Če nasprotnik podobno odgovori in se nobeden ne umakne, pride potem prej ali slej do spopada. Pri tem srnjaka navadno stopata vstric blizu skupaj, da bi od strani nenadno napadla. Ko to nekajkrat ponovita, se potem frontalno zapodita drug proti drugemu — kakor ovni — z rogovjem nizko pri tleh,

naperjenim v nasprotnika. Pri tem skušata priti drug pod drugega in napad od spodaj ujeti. Priti pod nasprotnika se sicer redko posreči, a je v takem primeru poškodba navadno težja in prisili ranjenca, da konča boj z begom. Če se in kar je največkrat, z rogovjem ujameta, skušata z vsemi močmi drug drugega zriniti stran. Tako prerivanje sem in tja traja tudi po več minut, pa na mah popustita, da se potem znova naskočita. V mnogih primerih je tak frontalni napad edini način boja, to je, da boj začne neposredno z napadom od spredaj, z glavo proti glavi. Borba traja kaj različno dolgo, vendar še zdaleč ni tako vztrajna kakor pri jelenih. Ko se srnjaka utrudita, kar se precej hitro zgodi in drug drugemu nista bila kos, in če eden že prej ni zbežal, se ob grozilnem obnašanju počasi razideta. Borba se navadno večkrat prekine in le redko traja vse skupaj četrt ure. Obnašanje med borbo je pa kaj različno in vsak srnjak ima nekako svoj slog, zlasti v grozilnem obnašanju. Zato je potek in način boja zelo različen in ima navadno le nekaj faz iz opisanega vzorca popolnega bojnega obreda. Večkrat se n. pr. zgodi, da na jasi mirno pasočega srnjaka, kakor strela iz bližnje gošče divje napade drug srnjak. Tako presenečeni zbeži, celo starejši, kaj šele mlajši srnjak. Toda starina kmalu spozna pomoto in tako se igra obrne v stisko nepremišljenega šibkejšega napadača. Redki so smrtni primeri takih bojov z nabodom ali z zlomom tilnika. Zgodi se tudi, da se rogovji tako zapleteta, da jih živali ne moreta razkleniti in obe žalostno pogineta. Pri jelenih je smrtnih izidov več. Sicer pa je divjad žilava in prenese in zaceli rane, ki bi bile za človeka gotovo smrtne. Boje za prostor bivališča in boje ob prsku je težko ločiti, če je razločevanje sploh utemeljeno. Za časa prska se namreč boji odpravajo na mejah bivališčnih ob-

močij ali v tujem bivališču, kamor srnjak zaide pri sledenju pojavih srn — kar je pravzaprav zopet le boj za življenjski prostor. Zato nastaja med prskom več bojov kakor pa v razmerno mirnem času pred dobo prska. Bojev za srno, kakor je to za košuto ali več košut pri jelenih, kaže da pri srnjakih ni.

M. Š.

Zaščita fižola

Srnjad pa tudi zajci napravijo lahko na fižolu občutno škodo. To povzročata seveda jezo pri kmetovalcu in nepotrebne izdatke lovski družini. Razna strašila so se izkazala kot neučinkovita, težko pa je tudi zaščititi fižol, ki je posajen med drugo kulturo.

V našem lovišču smo se s praktičnim poizkusom prepričali, da je zaščita možna. Lastnika njive sredi gozda, ki je močno ogrožena po srnjadi, smo prepričali, da je njivo zasadij z celoti s fižolom. Zaščito je prevzel poklicni lovec V. F., ki je fižol škropil 2-krat tedensko z apneno vodo, kateri je dodal 1—2 žlici fenolina. Fižola se srnjad ni dotaknila, le v enem primeru, ko smo zaradi poskusa opustili enkratno škropljenje, je bilo objedenih 25 grmov.

Za škropljenje od začetka junija do začetka avgusta, ko se je fižol osušil oz. ostarel in ni bil več v nevarnosti, je bilo za 400 prekel fižola porabljenih 18 kg apna in 1 l fenolina. Priprava škropiva in samo škropljenje je zahtevalo skupno 7 ur dela. Škropiti je treba zjutraj ali zvečer in ne v soncu ali vročini. Poškropljeno mora biti vsake 3—4 dni. Škropljenje se izvaja na preprost način z metlico, ki jo namakamo v škropivo, pripravljeno v vedru.

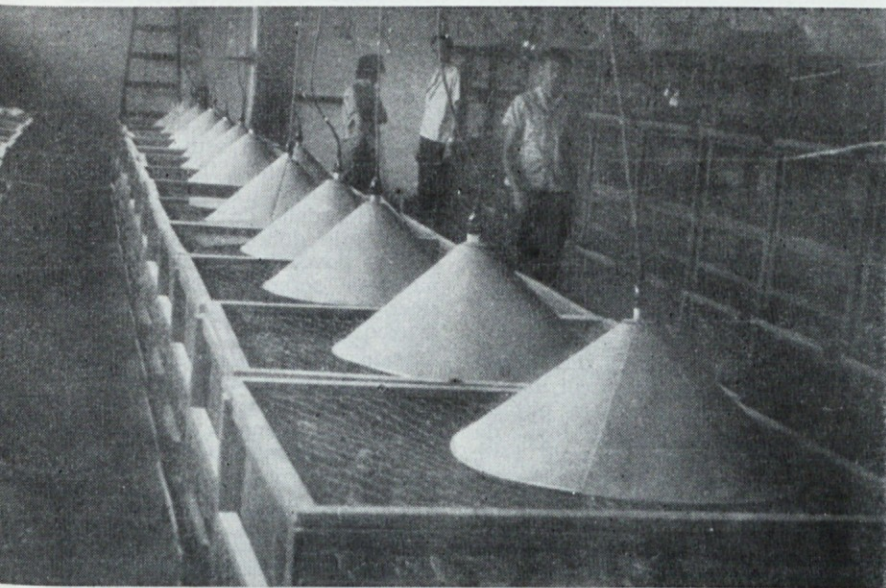
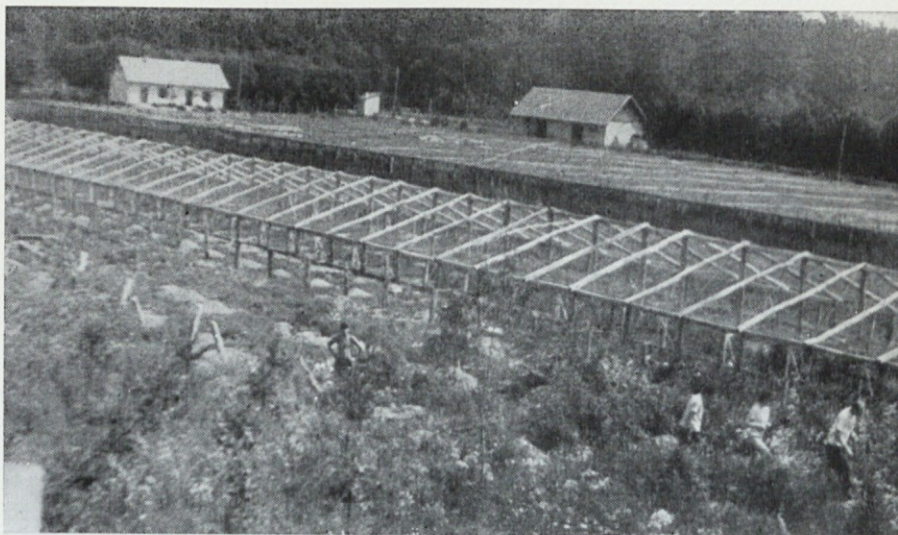
Vsem družinam, ki imajo problem s škodo po srnjadi ali zajcu, priporočamo ta način zaščite, ki ga naj praktično prikažejo kmetu in na ta način ovržejo trditve, da zaščita ni možna.

S. K.

Moderna fazanerija v Novi Gradiški

V SR Hrvatski je last Gozdnega gospodarstva Nova Gradiška. Obsega okoli 150 ha zemljišča. Fazanerija s svojimi zgradbami in napravami za inkubacijo, s prostori za vzrejo kebkov in upravnimi prostori, zavzema v ožjem smislu 50 ha. Priključena je na mrežo mestne elektrarne, ima pa za rezervo lasten agregat. Gozdno gospodarstvo je samo v letu 1962 investiralo sto milijonov in vzredi letno 15—20 000 fazanov. V zvezi s fazanerijo ima tudi urejeno lovišče, kar je privlačno za inozemske lovce, zlasti iz Italije. Fazanerijo s 50 hektari obdajajo trije zaščitni pasovi. Prvi pas gozdne goščave, ki je remiza mladim, izpuščenim fazanom, obdaja

Zgoraj: voljere

V sredi: umetne koklje

Spodaj: premakljive gajbe za kebkčke

Foto N. Culum

fazanerijo od vseh strani. Drugi pas je obdelovalna zemlja z gozdom; širok je kakih 200 metrov. Tretji, zunanji pas je redek, pretežno hrastov gozd, meji na vse strani na kmečka polja. Lovski gosti odstrele vsako leto okoli 15 000 fazanov po 3 dolarje. Fazanerija ima tudi svoj opazovalni stolp, da nadzoruje gibanje fazanov in vsa dogajanja na njenem področju.

Mislím, da bi rejci fazanov in lovci iz Slovenije sploh mogli na tej vzorni fazaneriji videti marsikaj posnemanja vrednega, na kar sem hotel opozoriti s temi vrsticami.

Nikola Čulum,
LD Novo mesto

Zajčje večalo

Mnogo je bilo že pisanega o zanimivem lovu na lisice z zajčjim večalom in kdor je že imel uspeh, se težko odpove temu užitku. Sam sem imel v letu 1962/63 mnogo užitka in tudi nekaj uspeha.

Prvi primer je bil ob pogonu. Z dovoljenjem vodje lova sem se odmaknil kakih 200 m više pod skale, kjer se stalno zadržujejo lisice in ni bilo slišati lovskega roga. Ko se oprezno prebijem skozi visok sneg, sedem na lovski stolček in po krajšem odmoru jamem klicati. Že mislim, da ne bo nič, ko zaslišim z desne rahlo šumenje in že zagledam lisico, ki obstane na kakih 8 metrov od mene. Glavo je imela zakrito za debelejšim hrastom. Počasi začnem dvigati puško, pa me že lisica opazi in jo naglo odkuri. Jezen, da mi je prišla preblizu, malo počakam, pa zopet zavekam. Ko ni bilo nič, zakličem še stoje — naslonjen na deblo. Nekaj mi zašumi za hrbtom in ko se ozrem, že beži lisica. To pot sem ji podkuril in nisem je več videl. Misleč, da je le nekaj dobila, grem po sledu. Drugič mi je namreč ista lisica prišla na 5 metrov. Sled me je pripeljal do njenega ležišča v gostem grmovju in ugotovil sem, da je odnesla zdravo kožo. Da mi je dvakrat prišla, je morala dobro poznati zajčji vek in biti lačna.

Drugič sem se namestil v mrzli mesečni jauarski noči v lovišču Jelovca v majhno grmovje na vzpetini. Ko malo počakam, ne da bi klical, že zagledam lisico ob njivi na kakih 150 metrov. Računal sem, da bo prišla čez dolinico proti meni, pa sem po hoji po zmrznjenem listju ugotovil, da se lisica oddaljuje. Zato sem rahlo zavekal in drugič močneje. V diru se ustavi lisica na 40 metrov od mene. Zopet se oddalji še za 10 metrov, zato še enkrat rahlo zavekam. Bližajočo se sem pričakal z dvignjeno puško in strel jo je vrgel na levo stran, drugi pa jo je umiril. Bil je lep lisjak. Tretji dogodek sem imel na Dolgih njivah. Med klicanjem zaslišim, da prihaja lisica od desne strani, zato predenem puško na drugo stran hruškinega debela, za katerim sem stal. Ze zagledam, da prečka iz moje desne proti levi, tako da sem moral predjati puško zopet na levo stran debela. To gibanje je lisica začutila in jo ucvrla, a kljub temu sem streljal za njo. Videl sem, da je bila skoraj povsem gola, to se pravi garjeva.

Četrta doživljaj na brakadi. Stal sem na vrhu skale, pod katero zelo rade prečkajo lisice. Tam

sem že streljal po lisici. Počakal sem, da se je vse umirilo, nato sem pričel klicati. Že ob prvem klicu se dvigne lisica na skalni polici in posluša. S prvim strelom jo pogodim, da pade s police pod skalo kakih 20 metrov globoko. Lisica je namreč ležala na polici v skali. Ko sem obšel skalo in se je kotalila po veliki strmini, sem nanjo streljal še dvakrat. Pobrall sem jo šele kakih 200 m pod skalo.

Ti doživljaji v zimi 1962/63 so mi bili res užitek. Najvažnejše pri vsem tem je pa pravilno klicanje, tih prihod na stojišče, biti dobro skrit in neslišno je treba dvigati puško. Vsak premik v samotni, zlasti v nočnem času, je preveč, četudi podgrneš samo rokav ob obleko. Prvi pogoj pa je, da te lisica ne dobi v nos.

Lojze Kovač
LD Hrastnik

Moj merjasec

Jesenske nedelje smo se odpravili iz Ljubljane na Dolenjsko na prasiče. Jože je sicer dobro pritiskal na plin, a smo vseeno zamudili zbor. Malo razburjenja in hitre hoje, pa smo dohiteli brakirje, ki so nam pokazali pot do vodje lova. Ta nas je toplo pozdravil in takoj razporedil po stojiščih. Sedel sem tiho na štoru in v mislih »ošteval« maverzico, ki je nosila precej visoko, a nisem ravno vedel, koliko. Prejšnji dan nisem utegnil, da bi jo preskusil in zato sem po prvem praznem pogonu ob malici prosil vodjo lova, da puško preskusim. Ugotovil sem, da kljub popravilu še vedno visoko nese. V drugem pogonu sem sprožil na lisico, a se je nad njo zgolj zaprašilo. Torej še vedno previsoko. Popoldne smo se odločili še za en pogon. Kmalu zagledam črno gmoto, ki drvi naravnost proti meni. Vzel sem prasiča na muho in se hkrati spomnil, kako je s puško. Zato sem sklenil pustiti ščetinarja čim bliže. Naperjena cev se je hitro povešala in na tri, štiri metre sem sprožil. Padel je kakor izpodkovan in brcal je v zadnjih zdihljajih. Nisem mogel verjeti, da je res mrtev in sem vanj sprožil še tri strele. Šele ko se je prašič čisto umiril, sem prišel do sape. Kmalu so bili vsi lovci zbrani okoli merjasca in ugotavljali smo strele in težo, ki smo jo ocenili na 200 kg. Kadar se sedaj spomnim na ta dogodek, mi tako živo stopi pred oči, da ponovno doživljam te lepe trenutke, ki smo jih takrat krepko zalili s cvičkom, da bi ostali vedno čim bolj sveži.

Mito Saksida, Ljubljana

Srnjak v Ljubljani

V torek, 12. maja 1964 zjutraj, se je v okolico stadiona za Bežigradom zatekel srnjak šesterak, ki očitvidno ni našel izhoda na polje. Srečo je imel, da med umikanjem pred motornimi vozili ni prišel pod kolesa. Med beganjem se je končno zaletel v vrata ograje v Ptujski ulici, ki so se odprla in srnjak se je znašel na vrtu. Iz bližnjega Centra strokovnih šol došli učenci preparatorске šole s predavateljem tovarišem Herfortom so srnjaka ujeli in ga s »kombijem« prepeljali na polje ob Savi. Srnjak je sicer iz smrčka nekoliko krvavel, a je strumno odskakal v vrnjeno mu prostost, za katero se je rešiteljem zahvalil s poslovilnim pogledom.

Janez Dolničar

Trije jazbeci

Predlanskim v septembru je bila jasna in topla noč. Kar vabila je na sprehod. Spomnil sem se na jazbece pri Starem dvoru. Vzajem puško, pokličem psa in grem. Mimogrede sem se oglasil pri sosedu Mejašu in ga povabil na kratek lovski sprehod. Ker se nama je zdelo, da bo dolgčas in da bi bilo dobro, če bi se naša družba povečala, sva povabila še najnovega sosedu Suštaršiča. Ta sicer ni lovec, vendar gre rad v družbo lovcev.

Bližala se je triindvajseta ura, ko smo prišli v Starem dvoru do prve njive, posajene s koruzo. Noč je bila mirna in tiha, da smo lahko slišali vsak šum že na daleč. Psi, ki smo jih imeli s seboj, so postajali nemirni. Spustili smo jih, vendar tam jazbecev niso našli. Krenili smo naprej proti Frdetovi rebri. Kmalu smo zaslišali lajež iz gozda, ki je pričal, da psi nekaj gonijo. Hitro smo se razporedili. Psi so gonili jazbece v dve smeri. Odločil sem se, da grem za njimi v smer, kjer je čutiti več divjadi. Kakih tristo metrov skozi goščavo, ki je bila skoraj neprehodna, sem prišel do kraja, kjer je pes nagnal jazbeca v jazbino, vendar za njim ni upal. Posvetil sem v jazbino in zagledal jazbeca, ki je bil obrnjen iz jazbine. Streljal sem enoroko, ker sem v drugi roki držal svetilko. Žival je še malo zadrgetala in mirno obležala. Za še tople sprednje šape sem jo potegnil iz jazbine in tovarišem zaklical: Ga že imam! Zadovoljni z uspehom smo se počasi napotili še proti ostalim jazbinam v bližini. Kmalu so psi izginili v eno izmed njih in slišali smo lajež in borbo v jami. Vendar nismo računali z uspehom in zato smo šli do prve kmetije,

da tam počakamo pse. Med pogovorom smo pili hruškovec. Medtem so tudi psi začeli prihajati. Trudni so posedli okoli nas. Menili smo, da ne bi bilo prav, če ne bi nadaljevali z lovom v tako lepi noči. Zato smo se vrnili k njivi, kjer smo začeli. Razporedili smo se in spustili pse. Jaz sem stal nad njivo, nad mano pa je bil gozd. Noč je bila dovolj svetla, da sem lahko videl kakih sedemdeset metrov predse. Kmalu zagledam nizko senco, ki je očitno hotela zbežati v gozd nad njivo. toda za njo so se podile še tri sence. To so bili psi. Hitro sem pomeril, toda zgrešil. Jazbec je nadaljeval pot navzgor, psi pa so se lajajoč podili za njim. Šli smo za njimi. Lajež se ni oddaljeval več, iz česar smo skleпали, da se je jazbec zatekel v jazbino. Kmalu smo bili pri njej. Psico, ki se je v jazbini borila, sem lahko dosegel in jo potegnil ven. Vendar sem videl le zadnji del jazbeca in streljati ni bilo mogoče. Poslal sem v jazbino najprej najmlajšega psa Bliska in nato še psico, ki pa jazbecu nista prišla do živega. Dosegla pa sta, da se je obrnil in da sem lahko uspešno streljal. Psica je jazbeca potegnila iz jame in lahko sem to noč drugič rekel: Imam ga! Odšli smo proti domu. Psi so šli z nami, vendar so se kmalu porazgubili po grmovju in bližnjih njivah. Naenkrat zaslišimo lajež. Takoj sem po načinu laježa vedel, da so psi zopet naleteli na jazbeca, kar mi tovariša nista verjela. Kljub temi sva s Šuštaršičem odšla za laježem. Jazbina je bila globoka približno tri metre. Jazbeca sem videl na dnu in sem ga ustrelil, toda precej daleč pod zemljo. Psica ga ni mogla izvleči, ker je bila jazbina pretresna. Ze sem mislil, da bom moral po jazbeca podnevi. Ker pa sva imela kopačo, sva s tovarišem kopala, a sva mogla le pol metra v jamo. Zato sem se odločil, da grem v jazbino. To je bilo laže reči kot narediti. Kljub temu sem zlezal v luknjo, vendar le toliko, da sem lahko z eno roko dosegel psico. In tedaj se je začelo kakor v lovski latinščini. Psica je držala jazbeca, jaz pa psico. Tovariš, ki je bil zunaj, je prijel mene. Tako smo z združenimi močmi vse skupaj potegnili na plan. In tretji jazbec je ležal na tleh. Njegove svetle oči so naju gledale, kot da bi hotele reči: »Kaj sem vam napravil, ali ne smem jesti koruze?« »Takšna je ljubezen lovcev do vas, jazbecov,« sem mu v mislih odgovoril.

Marijan Jan
Zebnik

Uplenitelj desno na sliki

Najmočnejša medvedja trofeja

Konec marca letos je bil v lovišču »Koprivnica« pri Bugojnu v Bosni uplenjen kapitalen rjavi medved, doslej najmočnejša medvedja trofeja v Jugoslaviji in najbrž tudi na svetu. Komisija mu je prisodila 433,68 točke. Prejšnji »rekorder« Jugoslavije, medved s 409,28 točke, je bil uplenjen lansko leto prav tako v tem lovišču. (Glej »Lovec« št. 4/63!) Najmočnejši medved v Sloveniji pa je bil uplenjen 30. marca 1962 v gojitvenem lovišču Rog na Kočevskem. Tehtal je 327 kg, ocenjen pa je bil s 390,28 točke (»Lovec« št. 5/62).

Doslej najmočnejšega medveda je uplenil gost iz Zvezne republike Nemčije, ki je sicer često na lovu v jugoslovanskih loviščih. Poleg raznih njegovih trofej je ta medved že trinajsti medved, uplenjen

v Jugoslaviji. Po ceniku za odstrel divjadi po inozemcih, ki ga je predpisala Zveza lovskih organizacij Jugoslavije, stane ta trofeja, če se je lovcu posrečila uplenitev že prvi dan lova, 12 164,40 dolarja ali 9 milijonov 123 tisoč deviznih dinarjev. Ta trofeja bo v inozemstvu dostojno reprezentirala naš lov in naše lovstvo.

-elf-

Nevsakdanji plen

Dne 20. in 21. decembra 1962 so lovci LD Železniki v snegu uplenili kar 7 divjih prašičev. Prvi dan so padli trije ščetinarji, drugi dan štirje. Drugi dan je Vinko Rejc ustrelil z enega mesta tri, med njimi 130 kg težkega merjasca, Stane Markelj pa je prvi dan pogodil kot izvrsten strelec tudi takega merjasca in je to njegov dvajseti prašič.

V. R.

Srni — praskanka z umetniške razstave otroških likovnih del občine Radovljica in Jesenice, na Bledu april-maj 1964. Izdelala Vladka Gogala, VI. r. osnovne šole Bled

Mladi pišejo

Srnjak v Celju

Dne 7. dec. 1963 okrog 16. ure sem se vračal iz glasbene šole. Na moje veliko presenečenje zagledam sredi Vodnikove ulice v Celju srnjaka in skoraj nisem verjel, da prav vidim. Skočim k srnjaku in ga pogladim po glavi. Tedaj pri-teče za mano sošolec. Objameva

srnjaka in brez upiranja je počasi stopal z nama. Zaradi prometne ulice sva ga spravila na sosedovo dvorišče in s pomočjo hišnika zaprla v pralnico. Ko pridemo zopet na dvorišče, se pojavita volčjaka z nosovoma pri tleh in gresta proti vhodu, kamor smo spravili srnjaka. S sošolcem brž pograbiva, kar nama je prišlo pod roke in preženeva volčjaka. Ker očeta, ki je lovec in mame ni bilo doma, sestra pa je bila v šoli, sem zadevo povedal na postaji LM. Od tam so me telefonsko zvezali z očkom, ki je v službi v Zelezarni Štore. Sprva se je očka zelo

prestrašil, ker je mislil, da sem kako nepošteno zagodel, ker ga je klicala LM. Ko je dobil pojasnilo, mi je naročil, da obvestim gospodarja LD Grmada, tov. Krajska, s katerim sva potem spravila srnjaka v vrečo in ga z mopedom odpeljala k njemu na dom. Gospodar LD ga je ocenil na pet let starosti in menil, da je povsem zdrav. Po dveh dneh ga je spustil v gozd. Bil sem srečen, da sem srnjaku rešil življenje in da se je vrnil v naravo. To je zame nepozaben doživljaj.

Peter Gobov
5. b razr. v Celju

Iz lovske organizacije

Dve pomembni lovski razstavi

V Novem Sadu bo velika lovska razstava v okviru prvega jugoslovanskega Sejma lova in ribolova od 12. do 20. septembra letos. Zveza lovskih organizacij Jugoslavije je imenovala posebno komisijo za organizacijo in pripravo te razstave, ki je na svoji prvi seji 26. maja sklenila, da bo razstava prikazovala lovske trofeje, dermoplastične preparate, staro orožje, umetniške fotografije z lovsкими motivi. Razstava bo imela tudi poučni in propagandni oddelek. Na programu so lovska predavanja, prikazovali pa bodo tudi lovske diapozitive in filme. Razstavljene bodo vrhunske trofeje, med njimi tudi iz Slovenije, uplenjene po osvoboditvi, torej od leta 1945 dalje. Ker je za pripravo razstave razmeroma kratek čas, je komisija razdelila delo med več podkomisij, v katerih iz Slovenije sodeluje tov. Veljko Variočak.

Takoj po zaključku razstave v Novem Sadu bo večina eksponatov odposlanih v Italijo. V Firencah bo namreč od 24. oktobra do 2. novembra letos druga velika mednarodna lovska razstava v Italiji. Prvotno je bilo sklenjeno, da bo ta razstava od 10. do 20. junija letos, kakor je poročal tudi »Lovec« št. 5/1963, vendar so jo iz določenih razlogov preložili na kasnejši čas.

V Italiji je bila prva mednarodna lovska razstava leta 1960, prav tako v Firencah. Kot je znano (»Lovec« št. 9/1960) je Jugoslavija

na tej razstavi s svojimi trofejami osvojila v konkurenci 8 držav razstavljalok 67 zlatih in 13 srebrnih kolajin, med njimi 6 osemnajstkaratnih zlatih kolajin. Tako je naša država na tej razstavi dobila dvakrat več zlatih kolajin kot vseh 8 ostalih držav razstavljalok. Z gotovostjo lahko trdimo, da je interes italijanskih lovcev za lov v naših loviščih narasel največ po zaslugi te razstave.

Letošnji nastop jugoslovanskega lovstva v Firencah bo še toliko bolj zanimiv, ker bo na tej razstavi sodelovalo več držav kot pred štirimi leti. Pričakujejo tudi udeležbo Sovjetske zveze, Poljske, Francije in še nekaterih drugih držav, ki na prvi mednarodni razstavi v Italiji niso razstavljale. Zanima nas, če se bodo nekatere jugoslovanske trofeje morale res umakniti s prvih mest.

— elf —

Vprašanje — odgovor

Ali sme imeti posamezen lovec doma zaščiteno divjad kot svojo lastnino in z njo prosto razpolagati? vprašuje F. J. iz Vipave.

Odgovor na to vprašanje daje določilo 26. člena republiškega zakona o lovu (Ur. l. LRS 26/54). V citiranem členu je rečeno, da je v lovišču uplenjena, odlovljena ali najdena zaščitena divjad last lovske družine. Če organiziran lovec v lovišču upleni, živo odlovi ali najde (morda onemoglo) zaščiteno divjad, je v vsakem primeru last lovske družine. Odlov žive divjadi je celo prepovedan in lovca, ki bi brez posebnega dovoljenja odlovil živo zaščiteno divjad, lahko kaznuje sodnik za prekrške. V istem zakonskem določilu je tudi povedano, da lovska družina določi pogoje, pod katerimi lahko postane uplenjena, odlovljena ali najdena divjad last posameznika. Lovska družina torej sme divjad posameznemu lovcu ali nelovcu prodati ali podariti. Na ta način lahko pride posameznik do divjadi, ki jo ima lahko kot svojo doma.

Do spora utegne priti v primerih, ko posamezen lovec v lovišču najde onemoglo divjad, npr. srnjega mladiča in to divjad doma goji ter reši gotove smrti. V takem primeru je najdena divjad še vedno last lovske družine. Lovska družina in gojitelj pa se lahko dogovorita o lastnini in končni usodi doma vzrejene zaščitene divjadi.

F. S.

Iz LD Velka

Posledice dolgotrajne zime smo ugotavljali ob vsakem pohodu po lovišču. Kljub požrtvovalnosti članov so psi klateži in roparice napravili večjo škodo na divjadi. Večkrat je bila predvsem pernata divjad plen ljudi, ki so v neposredni bližini poslopij nastavljali pasti. Za izpopolnitev fazanjenja staleža smo spustili v lovišče 200 fazančkov. V lovišču ne manjka solnic in krmišč za parkljasto divjad, ki smo jih pozimi pridno zalagali. Ob košnji se uniči mnogo gnezd pernatih divjadi in se stalež iz leta v leto krči. Zato bomo nujno zgradili fazanerijo. Potrebne stroje za valjenje in stavbišče že imamo. Stavba bo s prostovoljnimi delom članstva zgrajena v nekaj mesecih. Člani so se udeleževali raznih okrajnih streljanj na umetne golobe, po večini s kaj skromnimi uspehi. Zato smo si lani zgradili s prostovoljnimi delom lastno družinsko strelišče za umetne golobe. Otvoritve strelišča, združene z razvitjem društvenega prapora, so se udeležile sosednje lovske družine ter se v ekipah pomerile v streljanju. Prireditve je dobro izpadla in zato si želimo še tesnejše povezave s sosednjimi lovske družinami. Zgrajeno strelišče in predvidena gradnja fazanerije sta mimo drugih dejavnosti dokaz, da je družina vsestransko delavna.

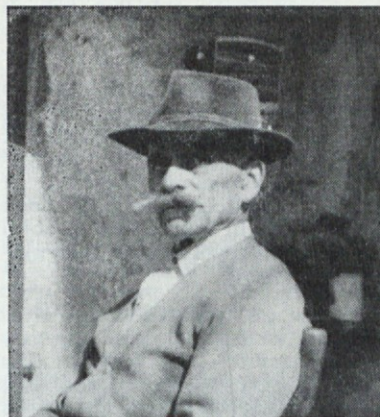
Franc Fažmon

Literatura

V založbi Albert Müller Verlag AG Rüslikon — Zürich, Švica, Bahnhofstrasse 69, je izšla nova knjiga »Der Hunde Doktor spricht zum Hunde Halter« — »Zdravnik za pasje bolezni govori z lastnikom psa«. Knjigo je spisal daleč preko meje svoje domovine znani kinološki pisatelj in zdravnik specialist za bolezni psa, dr. Franz Granderrath. Slehernemu lastniku in rejcu psa je ta knjiga prepotreben zdravniški svetovalec v vseh primerih zunanjih in notranjih obolenj ali nesreče psa kot učinkovita pomoč, če si lastnik psa sam ne zna in ne ve pomagati. Knjiga daje v tekstu in slikah za vse primere potrebne nasvete in jo zato vsem rejcem in lastnikom psov prav toplo priporočamo.

J. K.

Jubilanti

Herman Tolar 70-letnik, dolgoletni član LD »Kras« Dutovlje. Vedremu jublantu iskreno čestitamo z željo, da bi še mnogokrat zataknil zeleno vejico za klobuk in ostal še nadalje čil in zdrav v družbi zelene bratovščine!

Člani LD »Kras« Dutovlje

Lojze Kunstelj 75-letnik, član LD Sentvid nad Ljubljano, doma iz Glinč. Kdo od starejših lovcev ne pozna majhnega, žilavega, živahnega moža, 40 let lovca, ki je med drugim uplenil na stotine lisic in ne zamudi nobenega lova. Rad pripoveduje, kako je lovil kot vojni ujetnik v Rusiji volkove in drugo divjad in kaj vse je tam doživel. Jublantu in dragemu lovskega tovarišu od srca čestitamo in mu želimo še mnogo srečnih let in veliko ognja na lovu!

Člani LD Sentvid in Polhov Gradec — J. D.

Anton Dodič 70-letnik, soustanovitelj in starešina LD »Zabnik« Obrov, 35 let zgleden in požrtvovalen lovski tovariš. Jubilantu iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo let v veseli družbi zelene bratovščine!

Lovci LD Obrov in Kozina

Milan Kompare 60-letnik, član LD Moravče, 32 let organiziran lovec, odlikovan z Znakom za zasluge. Jubilantu, dolgoletnemu požrtvovalnemu lovskemu tovarišu in odborniku kličemo še na mnoga zdrava leta in mu želimo še obilo lovskega zadovoljstva v lepi moravški dolini!

LD Moravče — V. G.

Umrlji

Janeza Polde ni več med nami

S prihajajočo pomladjo, 20. marca letos, nas je zatekla turobna vest, da je po posredni krivdi zahrbtno bolezni tragično preminul član kolektiva Zavoda za gojitev divjadi »TRIGLAV« Bled, JANEZ POLDA.

Rodil se je 25. maja 1924 v Mojstrani. Pri zavodu je služboval tretjino svojega življenja. Med vojno se je boril v vrstah borcev proti fašizmu kot partizan Smuk. Gozdovi, ki jih je tako ljubil, so ga takoj po osvoboditvi pritegnili. Opravil je gozdarsko šolo in služboval na Pokljuki. Nato je sledil stopinjam svojega očeta in se z vso ljubeznijo in srcem posvetil

lovu v svojem domačem kraju, Mojstrani.

Kje vse ga nismo videli! Vrh Triglav je sprejemal štafetno palico, čestitko maršalu Titu in pomagal reševati v stenah planince, posebno pa smo bili vsi lovci ponosni, ko je kot največji jugoslovanski smučar osvajal rekorde po naših in tujih skakalnicah v čast in ponos naše dežele. Bil je velik smučar in lovec, pa vendar tih in skromen, srečen v svojem svetu pod Triglavom, med gamsi in ruševci, kar mu je bila edina uteha. Dragi Janez, ostal boš v srcih Triglavskih lovecev in ohranili te bomo v trajnem spominu. Tvoj lik nam je vzor, ki bo navduševal mlado generacijo, kako se je treba boriti in uspeti.

Slava Ti!

Kolektiv Zavoda »Triglav«
Bled

Severin Skubin, član LD »Tabor« Sežana, star 37 let. Skromnega, odkritosrčnega lovskega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

LD »Tabor« Sežana

Jože Primožič, član LD Udin boršt — Kranj, 50 let lovec, vzoren gojitelj divjadi in zvest lovski tovariš. Nepozabnemu prijatelju bomo ohranili trajen in časten spomin!

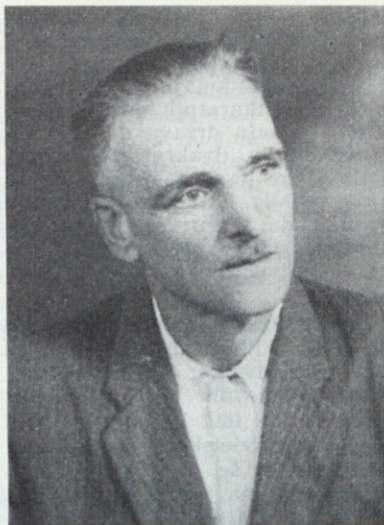
Člani LD Udin boršt

Jože Rožman, član LD Rakek, aktiven borec, oficir JLA in požrtvovalen lovski tovariš, star 50 let.

Janez Koželj, član LD Komenda, 40 let vesten zaščitnik divjadi in spoštovan lovski tovariš, star 82 let. Časten mu spomin!

LD Komenda, I. P.

Jože Vidmar, član LD Nanos, pravičen lovec in veder tovariš, 70 let.

Peter Draksler, član LD Dol pri Hrastniku, 42 let lovec, iskren tovariš in vzoren gospodar, star 60 let.

Mirko Ješovnik, član LD Slovenj Gradec od ustanovitve in večletni član nadzornega odbora, vzoren lovec star 61 let.

Lovska kinologija

Obvestilo

Društvo ljubiteljev ptičarjev ima poslovne ure vsak petek od 17. do 19. ure pri Kinološki zvezi Slovenije, Ljubljana, Župančičeva ulica 9/II.

DLP

Kinološka zveza Slovenije v Ljubljani, Župančičeva ulica 9/II, ima poleg dopoldanskih uradnih ur tudi popoldansko dežurstvo vsako sredo od 15. do 17. ure.

KZS

Navodila za paritev lovskih psov in prijavo legel

1. Pogoj za paritev je, da sta psica in plemenjak vpisana v jugoslovansko rodovno knjigo, ne pa samo v Register mladih psov. Plemenjak in psica *morata biti pred paritvijo ocenjena po zunanosti in doseči oceno vsaj »dobro«*, da dosežeta vpis v rodovno knjigo. Plemenjaka določi kinološki odsek pristojne lovske zveze po prejetem seznamu plemenjakov. Psica mora biti stara najmanj 14 mesecev in se sme pariti šele pri drugi gonitvi. Plemenjak mora biti star najmanj 18 mesecev.

2. Vzreja lovskih psov mora biti smotrna, zato mora vzreditelj brezpogojno in pravočasno izposlovati od pristojnega kinološkega odseka lovske zveze dovoljenje za paritev. Kinološki odsek določi za psico primernega plemenjaka. Zato si mora vzreditelj pravočasno in ne zadnji trenutek preskrbeti določitev plemenjaka za svojo psico.

3. Predpisane tiskovine za prijavo paritve in legla so na razpolago pri kinoloških odsekih lovskih zvez.

4. Ob paritvi pisce izpolni vzreditelj *en izvod potrdila o plemenitvi na predpisani tiskovini*, ki ga morata lastnoročno podpisati lastnik plemenjaka in lastnik psice. Tako za plemenjaka kakor za psico je treba navesti *točne vpisne številke jugoslovanske rodovne knjige*. Če pa lastnik še ni prejel rodovnika in ne ve za številko vpisa, navede vpisne številke Registra mladih psov in zapiše prejšnjo oceno zunanosti na pregledu ob navedbi kraja in sodnika ter datuma ocene. Potrdilo o plemenitvi je takoj poslati preko kinološkega odseka lovske zveze Kinološki zvezi Slovenije, Ljubljana, Župančičeva ul. 9/II, poštni predal 348, zaradi objave v Lovcu.

5. Prijave paritve in legla je pisati čitljivo, po možnosti s strojem, da se prihrani nepotrebna korespondenca in zamudno ugotavljanje podatkov.

6. Prijava legla se mora predložiti na predpisanih tiskovinah v *dvojniki* najkasneje v treh mesecih Kinološki zvezi Slovenije. Prijavo legla je treba točno izpolniti s čitljivo pisavo v vseh rubrikah. Vzreditelj jo lastnoročno podpiše. Zaporednih številk mladičev ni treba zapisati, ker izpolni rubriko »številka matične knjige« in rubriko »številka rodovne knjige« vodstvo Registra mladih oz. rodovne knjige. V prvem leglu smejo ostati le 4 mladiči, v nadaljnjih leglih pa šest

mladičev. Imena mladičev se morajo začeti z isto začetno črko in naj bodo slovanska. Izbira črk je prepuščena vzreditelju.

7. Pri vpisu mladičev naj se v prijavi legla vpiše vsak mladič v posebno rubriko prijave in sicer najprej mladiči moškega spola, nato pa mladiči ženskega spola, oboji po abecednem redu. Vsakega mladiča naj se v rubriki »opis mladiča« na kratko opiše po zunanosti — barvi dlake.

8. Od iste psice se lahko vpiše v Register mladih psov samo eno leglo na leto.

9. Vzreditelji, ki mladičev ob predložitvi prijave legla še niso prodali, morajo naknadno javiti Kinološki zvezi Slovenije točen naslov lastnikov mladičev, da se evidenca dopolni.

10. Lastnike vseh čistopasemskih lovskih psov opozarjamo, da morajo ob poginu psa (psice) *brezpogojno vrniti dokumente* Kinološki zvezi Slovenije preko kinološkega odseka pristojne lovske zveze.

11. Ob prodaji psa (psice) je dokument poslati Kinološki zvezi Slovenije preko kinološkega odseka LZ zaradi zabeležbe prenosa lastništva na dokumentu in v evidenci.

12. *Prijava in zaščita psarne.*

Vzreditelj ali lovska družina, ki želi zaščititi svojo psarno, jo mora pisмено prijaviti Kinološki zvezi Slovenije. V prošnjo za zaščito psarne je navesti tri slovanska imena, ker je možno, da je eno ali drugo ime že zaščiteno. Ob prijavi psarne je tudi nakazati pristojbino na tekoči račun pri Mestni hranilnici ljubljanski št. 600-11-620-709-4-1554 Koritnik KUS Viktor.

13. Za plemenjaka ali plemenjakinja naj se porabi:

a) le psa in psico, ki posedujeta rodovnik, torej sta bila ocenjena po zunanosti in dosegla vsaj oceno »dobro« in s tem vpis v jugoslovansko rodovno knjigo.

b) psa in psico, ki sta dokazala na preizkušnji naravne zasnove ali tekmi tudi svojo lovsko uporabo, kajti le taka paritev obeta zaželeno potomstvo.

Kinološka zveza Slovenije

Vnetje uhlja pri psu

Pri psih z dolgimi uhlji (posebno pri španjelih) opažamo pogosto notranje vnetje uhlja. Tak pes drži glavo postrani in jo stresa ali pa se praska do krvi. Če zane-marimo zdravljenje, se vnetje naglo širi in povzroča gnojenje notranjega ušesa, tako da pes včasih

ogluši, če pa nastopijo komplikacije, lahko celo pogine.

Začetni znaki vnetja so: rdeča in vneta koža v notranjosti uhlja, majhne rane, ki nastanejo pri praskanju in kasneje gnojenje ter nabiranje gnoja v sluhovodu, tako da pri pritisku na sluhovod od zunaj, slišimo cmokanje.

Vnetje nastane zaradi prehlada in slabega zračenja uhlja in to predvsem po vodnem delu. Zato je nujno, da imamo s seboj na lovu suho, mehko krpo, s katero ob zaključku lova izbrisemo notranjost uhlja do suhega. Če pes oboli, svetujem, da v lekarni naročimo sestavo sledečega zdravila: 10 % raztopina acid. tannicuma v 96 % alkoholu + 1—5 % glicerina in 1 % trupaflavina. To tekočino vlijemo ležečemu psu v obolelo uho in sicer poln sluhovod, uho pokrijemo z uhljem in masiramo toliko časa, da tekočina izgine. S pinceto, na katero navijemo vato, odstranimo nato iz uhlja ušesno mast in ev. umazanijo, ki se je nabrala v uhlju. Masažo in vli-vanje zdravil ponavljamo, dokler pes ne ozdravi, navadno je to že po nekaj dneh, če nismo pričeli z zdravljenjem prekasno.

Kot vedno pa velja tudi v tem primeru načelo, da je bolje preprečevati kot zdraviti in zato skrbimo za zaščito uhljev pri psu, dosledno pa upoštevajmo tudi navodilo o sušenju uhljev po vodnem delu!

S. K.

Pregled, ocenjevanje in pomladanska vzrejna preizkušnja ptičarjev v Ptujju 4. in 5. aprila 1964

Na pregled je bilo privedenih 18 ptičarjev in 3 špringer španjeli. Preizkušnja in ocenjevanje sta vodila izmenoma tovariša Ivežič in Jugovič. Organizacija in disciplina vodnikov je bila zadovoljiva.

Med ptičarji je opaziti nekoliko nazadovanja v kvaliteti zunanosti in delno v lovskih zasnovah. Temu je najbrž vzrok neustrezna izbira plemenk in plemenjakov. Glavni vzrok je neprimerna prehrana matere in mladičev v prvih mesecih življenja, kar povzroča pri materi pomanjkanje mleka, pri mladičih pa slabe in drobne kosti, pomanjkanje pigmenta, deformacije v zobovju itd. Pomanjkljiv izgled še poveča slabo negovana dlaka, predolgi kremplji, razkrcene šape, oguljenost na komolcih, kar je posledica neprimernega ležišča.

Preizkušnja je bila izvedena pod dokaj slabimi pogoji, tj. preveč razmočen teren, preizkušnje poljske

kulture, pomanjkanje jerebic, preveč fazanov, ki zaradi slabega kritja na polju in travnikih niso mirovali, kar je za mlade pse vse prej kot dobro.

Pri nekaterih psih sem imel vtis, da so bili premalokrat v lovišču, nekateri vodniki pa tudi še nimajo pravega pojma o sami preizkušnji. Res je, da se preizkušajo in vrednotijo le prirojene lovske zasnove, vendar pa lahko vodnik svojega učenca že pred tovrstno preizkušnjo navaja na pravilno in sistematično iskanje, ubogljivost, kolikor toliko mu že tudi lahko utrdi stoji.

Nekateri mladi pa tudi starejši vodniki držijo pse preveč na kratko, ne dovolijo jim zasledovati in izdelovati zajčjih sledov. Zato se na preizkušnji prav rado zgodi, da pes ne pokaže nobenega zanimanja za sled ali pa skoraj podivja in uide vodniku iz rok. Rezultati preizkušnje so razvidni iz pridrane preglednice. Če bodo razmere dovoljevale, bomo po vsaki preizkušnji objavili tabelarni pregled ugotovljenih lovskih zasnov. Le-té so bistvenega pomena za vsakega lovskega psa, mnogo pa pomenijo vestnim rejcem ptičarjev in šarivcev, ki si izbirajo plemenke in plemenjake le na osnovi dokazanih prvin v lovskih zasnovah.

Da bi bili tabelarični pregledi čim razumljivejši, bom ob tej priložnosti razložil, kako se ocenjuje pomladanska vzrejna preizkušnja (tekma). Te razlage potem ne bi ponavljali ob vsakem pregledu pomladanskih preizkušenj, ki bodo objavljeni.

Redi so: prav dobro (4), dobro (3), zadostno (2), povoljno (1) in nezadostno (0). Tako npr. dober nos ocenimo s 3 in pomnožimo s številom strokovnih vrednosti (6), da dobimo 18 točk. Enako ocenjujemo pse v drugih posameznih predmetih oz. disciplinah.

Če naj pes za vse discipline doseže skupno npr. prvo oceno (darilo) I, mora dobiti skupno število točk najmanj 100, poleg tega pa mora za nos, iskanje in stoji dobiti najmanj red dobro (3). Za vse tri discipline mora tudi doseči skupno najmanj 42 točk, za zasnovo za delo po sledi dlakaste divjadi pa najmanj 8 točk.

Drugo oceno II — doseže pes, ki dobi skupno najmanj 90 točk. Za iskanje in stoji mora dobiti pozitiven red, za nos pa najmanj red dobro (3). Za vse tri discipline je treba tudi skupno najmanj 38 točk, za zasnovo za delo po sledi dlakaste divjadi pa tudi najmanj 8 točk.

Tretjo oceno III — doseže pes, ki dobi najmanj 70 točk. Za iskanje

in stoji mora dobiti pozitiven red, za nos pa najmanj zadostno (2). Za vse tri discipline je treba skupno tudi najmanj 28 točk, za zasnovo za delo po sledi dlakaste divjadi pa najmanj 4 točke.

V primeru, če več psov doseže pogoje za enako skupno oceno (darilo), te pse razvrstimo med seboj po kvaliteti še po abecednem redu. Pes ocenjen npr. z I/a je boljši kot I/b, ker ima v razponu za oceno I več točk kot I/b. Če pa v točkah npr. ni razlike, pa doseže boljše mesto tisti pes, ki je dobil boljše ocene v važnejših predmetih oz. disciplinah.

Pohvalno priznanje prejme tisti pes, če doseže najmanj 55 točk, za nos, iskanje in stoji pa skupno vsaj 14 točk.

To zadnje sem napisal predvsem zaradi tistih vodnikov in mladih interesentov za ptičarje in šarivce, ki teh tabelarnih preglednic do sedaj še niso poznali. Preizkušnjo in pregled sva izvršila podpisani in tov. Pavle Cvenkel.

Jože Škofic

Ocenjevanje zunanosti in naravne zasnove jamarjev (terierjev) v Sodražici 26. aprila 1964

Ocenjevalca sodnika Ivezić in dr. Lavrič, pripravnik Anton Ožbolt, vodja prireditve Adolf Ivanc. Pripombe sodnikov: Pri nekaterih psih rep ni bil pravilno odsekan, namreč preveč. Klub naj bi tozadevno dal rejcem navodila. Vsi psi so bili v dobri kondiciji. Večina psov ima premehko dlako; po glavi je celo svilnata, po trupu pa se predolga in premehka kodra. To je zlasti pri leglu Bor Javorniški JR LT 1855—Lajka Malogorska JR LT 1824, v manjši meri pri Jani RM LT 1470, Lovku Roškem RM LT 1526 in Agiču RM LT 764. Dobro dlako ima leglo Zoni JR LT 1247—Flora Trzinska JR LT 1116. Pri tem ocenjevanju so lovski terierji z mehko dlako prevladovali. Morebiti bi bilo treba menjati plemenjake. Opazna je tudi izrazita razlika med psi, ki bivajo z lastniki v mestih (blokovski psi) in psi z dežele (terenski psi). Prvim se pozna, da so premalo v lovišču in zgubljajo na ostroti, drugim se pa ostrost utrjuje. Na vzrejni preizkušnji je bilo 12 psov in v ostroti le trije ocenjeni z redom 4 (odlično). Da pa niso dovolj ostri, je vzrok pomanjkljiva vzgoja. Tudi vodoljubnost je na splošno slaba, ker jih vodniki v tej večšini zanemarjajo. Podobno je z vodljivostjo, saj sta bila od 12 psov le dva prosto vodljiva. Vsega je bilo privedenih 15 lovskih teri-

erjev, od teh 10 ocenjenih v zunanosti, 12 pa preizkušenih v naravni zasnovi.

Ocena zunanosti:

pd.	d.	negat.	odlož.
2	5	1	2

Ocena odlakanosti:

pd.	d.	negat.	odlož.
3	4	1	2

Preizkušnja naravne zasnove:

I.	II.	III.	odstop.	negat.
1	3	2	1	5

Sodnika: Milan Ivezić,
dr. Janko Lavrič

Castno članstvo

Zveza klubov za vzrejo športnih in službenih psov SR Slovenije je na svojem plenumu soglasno izbrala Društvo ljubiteljev ptičarjev v Ljubljani, najstarejšo pasemsko organizacijo Jugoslavije, za svojega častnega člana. Zveza klubov in DLP, pionirja v lovstvu in športni kinologiji, sta v 40-letnem delovanju pokazala uporabnost in zmogljivost pasemskega psa, zlasti lovskega, službenega in športnega psa. Vodilni kinološki organizaciji sta s svojim smotrnim in strokovnim delom dosegli pri vzreji, vzgoji, šolanju in vodenju pasemskega psa vidne uspehe. V tovariškem in strokovnem sodelovanju vidita organizaciji jamstvo in pogoj za še večji napredek slovenske kinologije. Vladimir Pleničar, preds. DLP

Odlikovanje je prejel **Franc Rakuša**, lovec in vodnik iz Ptuja, od Društva ljubiteljev ptičarjev. **Zlati znak »Vodnik«** mu je izročil predsednik DLP VI. Pleničar po pomladanski vzrejni preizkušnji v Ljubljani. Odlikovanec je izpolnil vse pogoje po pravilniku o podeljevanju zlatega znaka. Vodil je namreč šest različnih psov ptičarjev in dosegel z njimi na jesenski vzrejni preizkušnji in širših poljskih tekmah prve ocene. Mimo tega ima tov. Rakuša pravičen odnos do lovskega psa, zna je za učenje in prakso pri vodenju. V 43. letu obstoja DLP je bil to peti podeljeni zlati znak. Predsednik je odlikovancu iskreno čestital in ga prosil, da prenese svoje znanje na mlajše lovce za dvig pravičnega lova. Tudi predsednik Lovske zveze Slovenije, dr. Jože Benigar, mu je toplo čestital in med drugim poudaril,

da le s temeljitim znanjem, vestnostjo in požrtvovalnostjo lahko pravilno izšolamo lovskega psa, ki je lovca vedno nepogrešljiv pomočnik.

Dinko

Druga evropska razstava španjelov bo 26. in 27. septembra 1964 v Langenthalu — Bern, Švica. 25. september 1964 je predviden kot dan predsednikov, sodnikov in pripravnikov. Podano bo več referatov in predvajanih več filmov o lovskih španjelih.

Za skupno kosilo in za stroške hotela prispeva švicarski klub španjelov 25 %.

Vsak prijavljeni pes prejme umetniško izdelano, z zlatom okrašeno medaljo. Razdeljeno bo mnogo dragocenih daril in diplom.

Švicarski klub španjelov vabi ljubitelje španjelov na udeležbo razstave.

Kinološka zveza Slovenije

PRIJAVLJENE PARITVE LOVSKI PSI

Koker španjeli:

Inka Soška JRŠK 413 — Per JRŠK 497, leglo bo 9. VII. 1964. Vzreditelj inž. Ivan Šmit, Kamnik, Tunjška 21.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Biba RMPki 1710 vpis v JR v teku — Adon JRPki 2571 bil na tekmi, leglo bo 31. VII. 1964. Vzreditelj Rudi Mlinarič, Sevnica, Glavni trg 16.

Tisa JRPki 2043 — Aro JRPki 2836, bil na tekmi, leglo je bilo 11. IV. 1964. Vzreditelj Alojz Fišinger, Zg. Bistrica 112, pošta Slov. Bistrica.

Džina JRPki 2839 bila na tekmi — Divko JRPki 3197, leglo je bilo 10. VI. 1964. Vzreditelj Fric Zorzini, Slovenj Gradec, Glavni trg 17. Avša JRPki 2396 — Aras Čaven-

ski JRPki 3148, bil na tekmi, leglo je bilo 13. VI. 1964. Vzreditelj Zvonko Rožnik, Goričane 28, pošta Medvode.

Astra JRPki 2272 bila na tekmi — Aras Čavenski JRPki 3148 bil na tekmi, leglo je bilo 20. VI. 1964. Vzreditelj Jože Žumer, Poljane 12, pošta Šentvid nad Ljubljano.

Lovski terierji

Hera Silvanus RMLT 1402 vpis v JR v teku — Dingo Diljski JRLT 1269, leglo bo 24. VII. 1964. Vzreditelj Ivan Caf, Maribor, Ob Dravi 1.

Foli JRLT 2186 bila na tekmi — Ero JRLT 1375, leglo je bilo 14. VI. 1964. Vzreditelj Mirko Papler, Bistrica 42, Tržič.

Sara Travnogorska JRLT 565 bila na tekmi — Ego JRLT 1053 bil na tekmi, leglo bo 5. VII. 1964. Vzreditelj Albin Kucler, Ljubljana, Pesjakova 16.

Dečva JRLT 2218 — Dek Teškočeljski JRLT 1252, leglo bo 13. VII. 1964. Vzreditelj Ivan Kunaver, Ljubljana, Kamnogoriška 29. Liška JRLT 1781 — Horor Silvanus RMLT 1401 vpis v JR v teku, leglo je bilo 9. IV. 1964. Vzreditelj Janez Ferlež, Laško 45.

Beba JRLT 1299, bila na tekmi — Čakor JRLT 1777, bil na tekmi, leglo je bilo 24. VI. 1964. Vzreditelj Franc Verdel, Zavrh 1, pošta Šmartno v Rožni dolini.

Beka JRLT 2107, bila na tekmi — Ego JRLT 1053 bil na tekmi, leglo je bilo 7. VI. 1964. Vzreditelj Avgust Smole, Kranj, Ulica mladinskih brigad 10.

Braki jazbečarji:

Cila JRBj 736, bila na tekmi — Loki JRBj 896, bil na tekmi, leglo bo 14. VII. 1964. Vzreditelj Franjo Cajnko, Kamnica 104 pri Mariboru.

Čika JRBj 1093 bila na tekmi — Daso JRBj 968, bil na tekmi, leglo je bilo 1. VI. 1964. Vzreditelj Lovska zveza Celje, Čuprijska 19.

Čila JRBj 1221, bila na tekmi — Tref JRBj 1306, leglo bo 26. VII. 1964. Vzreditelj Alojz Cugmas, Loče 90, Poljčane.

Čurka JRBj 1471 — Ciko JRBj 1212, bil na tekmi, leglo bo 6. VII. 1964. Vzreditelj Anton Oder, Rače 11, pošta Loka pri Zid. mostu. Agica Ljubeljska JRBj 783 — Bobi JRBj 1354, leglo je bilo 28. IV. 1964. Vzreditelj Jože Zima, Gozd Martuljek.

Žika JRBj 1317 — Tref JRBj 1306, leglo bo 15. VII. 1964. Vzreditelj Martin Spende, Prihova št. 28, Nazarje.

Breza JRBj 978 — Bodo JRBj 1480, leglo je bilo 14. V. 1964. Vzreditelj Karel Gorenc, Žabjek 29, pošta Trbovlje.

Asta JRBj 1194, bila na tekmi — Bil Šmartinski JRBj 1439, bil na tekmi, leglo bo 9. VII. 1964. Vzreditelj Janko Urh, Stara Fužina 37. Aga JRBj 821 — Bojči JRBj 1081, leglo bo 5. VII. 1964. Vzreditelj Jože Monetti, Činžat 35, pošta Fala.

Breza JRBj 970 — Bodo JRBj 1480, leglo je bilo 14. V. 1964. Vzreditelj Karel Gorenc, Žabjek Beba JRBj 1441 — Bruno JRBj 1387, leglo je bilo 8. VI. 1964. Vzreditelj Jože Gluhar, Menkuš 13, pošta Zg. Gorje.

Dijana JRBj 1095 bila na tekmi — Brin JRBj 1040, leglo bo 1. VII. 1964. Vzreditelj Hinko Sernc, Šmartno na Pohorju.

Eka JRBj 1200 — Kadet JRBj 1042 bil na tekmi, leglo bo 3. VII. 1964. Vzreditelj Jože Rotar, Ljubljana, Črtomirova, Novi blok 3/III.

Resasti istrski goniči:

Foča Celjska JRGri 1024 bila na tekmi — Ris JRGri 1142, leglo je bilo 30. VI. 1964. Vzreditelj Ivan Miklavžina, Škale 37.

Kratkodlaki istrski goniči:

Aga JRGki 3808 — Ari JRGki 3475, leglo bo 7. VII. 1964. Vzreditelj Lovska družina Dobropolje. Dobra JRGki 3080 — Alko JRGki 3077, leglo bo 2. VII. 1964. Vzreditelj Lado Kovač, Kisovec 44, pošta Zagorje ob Savi.

Beba JRGki 3037, bila na tekmi — Davor JRGki 1592 bil na tekmi, leglo bo 6. VII. 1964. Vzreditelj Martin Ritovšek, Bukovžlak št. 20, pošta Teharje.

Posavski goniči:

Fesa Podvinjska JRGp 4623, bila na tekmi — Cic JRGp 2502 bil na tekmi, leglo bo 18. VII. 1964. Vzreditelj Jože Šimenc, Poljane št. 17, pošta Rečica ob Savinji. Elma JRGp 3214 — Cic JRGp 2502 bil na tekmi, leglo je bilo 20. VI. 1964. Vzreditelj Zdravko Franc Ajdič, Skarno 41, pošta Šmartno ob Paki.

Kinološka zveza Slovenije

PRIJAVLJENE IN ZAŠČITENE PSARNE

»SKALE« za goniče, brake jazbečarje, jamarje in šarivce.

Lastnica Lovska družina Škale.

»KOREŠKA« za nemške ovčarje. Lastnica Ljudmila Kores, Kumen št. 1, Lovrenc na Pohorju.

NOVI SODNIŠKI PRIPRAVNIK za oceno zunanosti in delo ptičarjev

Mirko FLUHER, Slivnica 38 pri Mariboru.

Kinološka zveza Slovenije

Foto J. Markelj

MLADA BRAKA JAZBEČARJA

Po lovskem svetu

Iz raznih držav

Finska: Finska je dežela jezer in gozdov. Vendar v obširnih finskih gozdovih ni toliko medvedov, kakor bi nasploh lahko mislili. Letno v tej državi odstrelijo največ 50 do 60 medvedov, po večini samcev, ki pridejo v času parjenja v finske gozdove za medvedkami z ozemlja Sovjetske zveze. Poprečna teža teh medvedov je 135—165 kg, kar je manj kot naših. Medved na Finskem ni zaščitena divjad.

DR Nemčija: V tej državi so objavili zanimivo lovsko statistiko, ki dovolj jasno govori tudi o ekonomskem pomenu lovstva. Po uradnih podatkih je bilo na ozemlju Vzhodne Nemčije v lov. letu 1962/63 uplenjenih: 25 400 jelenov, 5000 damjakov, 20 500 divjih prašičev, 573 500 srnjadi (!), 2000 gamsov, 560 muflonov, 635 000 zajcev, 247 000 kuncev, 308 000 fazanov, 240 000 jerebic, 20 400 kljunačev, 2600 divjih gosi, 240 000 divjih rac, 305 000 divjih golobov, 116 000 lisic, 9100 jazbecev, 2500 kun in 31 200 dihurjev in hermelinov. Skupna vrednost uplenjene divjadi je bila ocenjena na 47 milijonov mark (12 milijonov dolarjev). Največ so dobili za srnjad — preko 28 milijonov mark. Kilogram srnjega mesa je bil po 3,80 marke, divji zajec je veljal 10 mark, fazan 6 mark, divja raca 3 marke, divji golob in kunec 2 marki. Kunje kože so plačevali po 35 mark, lisičje pa po 2,5 marke.

Velika Britanija: Tudi v tej državi je kunce zelo razredčila znana bolezen — miksomatoza. Kaže pa, da so nekateri kunci postali imuni proti tej bolezni. Zopet se izredno hitro razmnožujejo ter kmetijstvu povzročajo veliko škodo. Danes se v Angliji ukvarja z zatiranjem kuncev kar 670 društev. Lastniki zemljišč, ki ne izvršujejo ukazov oblasti glede ukrepov za zatiranje teh škodljivcev, so občutno kaznovani.

Sovjetska zveza: V tej državi posvečajo veliko pozornost uničevanju volkov. Čeprav vsako leto uničijo veliko število teh roparjev, jih je še vedno preveč. V zadnjem času so n. pr. samo v enem letu uničili preko 20 000 volkov, od tega 13 743 v evropskem delu SZ. Največ je bilo uplenjenih s pastmi, potem s strupi, dalje z izkopavanjem (mladičev), nato v pogonih in najmanj z letali, čeprav so v začetku uvajanja tega načina lova mislili, da bo lov z letali najuspešnejši. Istega leta so n. pr. samo v Ukrajini, ki je skoraj brez gozdov in je poznana po intenzivno obdelanih kmetijskih površinah, uničili 1190 volkov. Nagrada za uplenjenega volka je 50 rubljev.

ZDA: V Ameriki so vedno bolj proti uporabi letal za lov. Manjša letala uporabljajo namreč tudi za to, da z njimi gonijo divjad pred lovce na stojiščih, kot na primer razne vrste jelenov. Prav tako uporabljajo letala tudi za prevoz lovcev v najboljše

Foto R. Marenčič

predele lovišč, kamor bi sicer sami mogli priti le z velikim naporom. Mnoge ameriške lovske organizacije so dvignile glas proti takšnemu »lahkemu« načinu lova in tudi ne priznajo trofej s takih lovov kot enakovredne onim, pridobljenim na lovca vreden način. Zato morajo lovci v ZDA s pričami dokazati, da so trofeje pridobili na normalen lovski način.

Po »Lovačkih novinah« — elf —

Na slona

Po Sport-Abield priredil Štefan Mikec

(Nadaljevanje in konec)

Zadnje lovčevno zasledovanje slonov se je začelo zgodaj zjutraj v puščavskem predelu, poraslem z grmičjem, nekako 140 kilometrov od reke Tana in njenega izliva v Indijski ocean. Že na prvi pogled je bilo videti, da tam morajo biti sloni. Videti je bilo precej izcedkov seča, vrsto sledov v pesku, podrtih dreves in ostankov izžvečene sansevierije, priljubljene hrane slonov in nosorogov. Vse to je v celoti potrjevalo zaključke lovcev. Povsod naokoli je bilo v zgodnjem vročem jutru lahko opaziti, da so se pasli sloni v tem predelu prav to noč. Videli so tudi številne samicе z mladiči, toda samcev ni bilo nikjer na spregled. Prav tako je bilo tam dovolj sledov nosorogov.

Kakih pet kilometrov dalje so naleteli na sledove starega slona. Domačin Gogy se je ob teh slehah vidno vznemiril, pa tudi nosač orožja Nyamo je postal v trenutku razpoložen. Tony, vodja lova, je ostal pri tem dokaj miren in je samo pritrdil, da so na sledu »velike slonovine«, ki je morala iti tam mimo le nekaj ur pred njimi. Vse je kazalo, da uspeh ne more izostati in so jo v tem prepričanju mahnili naprej.

Dohiteti orjaka, na prvi pogled ni kazalo, da bo narporno, toda ko so videli po stopinjah, da se je premikal dokaj hitro, je to pomenilo, da bodo morali kreniti za njim pospešeno. Ker je kazal toplomer v senci blizu 40 stopinj, je zlasti Amerikanec ugibal sam pri sebi, kako daleč se bo znojil za orjakom. Skrbelo ga je tudi, koliko milj bo treba sopihati po vročem afriškem soncu. Če se je slon premikal

s povprečno hitrostjo 10 do 15 km na uro, je to pomenilo, da je imel pred njimi prednosti 20 do 40 km. Ta razdalja bi bila manjša samo v tem primeru, če se je spotoma pasel, kar je bila velika verjetnost. Zaradi svoje ogromne teže in odpornosti se slon ne izogiblje puščavskemu trnju in grmičju, pač pa jo mahne naravnost in pregazi vse, kar mu je na poti. Človek tega ne zmore. Gostota grmičja in zlasti trnje, ki je v teh krajih dolgo tudi do 10 cm, je za človeka takšna ovira, da je ne prehodi, ampak se ji mora obvezno izogniti in si s tem podaljšati pot. Tako je čakala lovsko ekipo res naporna hoja in glede naravnih zaprek niso mogli pričakovati nikakih izjem. Ko so tako sledili velikana, so naleteli na neprehodno grmičje, ki ga je slon pregazil za šalo, oni pa so ga morali obhoditi in poiskati izhod ter nadaljevati začeto zasledovanje.

V hitri hoji proti vetru sta pretekli dve uri še dokaj hitro. Pomehkuženemu Amerikancu so na lepem začele pojematii moči in zahteval je počitek ter vode, da je prišel zopet k sebi. V nasprotnem bi ga splošna utrujenost in trenutno izčrpanje tako razorožilo, da ne bi mogel misliti na strel. Tudi sedenje na tleh v tej pozabljeni deželi je poglavje zase. Trnje, škorpijoni, vseh vrst mravlje in druge neprijetnosti zmanjšujejo lovcu koncentracijo.

Zasledovani slon je naenkrat zmanjšal hitrost in se začel spotoma pasti. Opustošen trnjev grm s svežim in razcefranim lubjem je kazal, da so se mu močno približali. Njegovo zadnje puščanje seča je bilo docela sveže, iztrebki pa še topli. Slina na grmičju sansevierije bi normalno izhlapela v eni uri, tu pa so jo našli še docela svežo. Zato je poklicni lovec strokovnjaško pokimal z glavo, ko mu je gost šepetaje omenil, da utegne biti velikan pred njimi le nekaj kilometrov. Košček čokolade, nekaj požirkov vode in cigareta so prizadetega gosta tako osvežili, da je lahko takoj krenil naprej. Naslednji preizkus zraka je pokazal tako težko pričakovano srečo povsem blizu. Gost je bil oborožen s svojo Winchester .375 z ustreznimi naboji, medtem ko je nosil Gagy težko .458, poklicni lovec Tony pa je že pripravil svojo standardno .416 Rugby. Bilo je okoli sedme ure zjutraj, torej čas ko so vsi pametni sloni v senci košatih dreves. Toda v njihovi bližini ni bilo videti prav nobenega drevesa.

Brž ko je kolona krenila naprej, so po petdesetih korakih preplašili samico leoparda, kar je dokazovalo, da opravljajo zasledovanje dovolj neopazno in potihoma. Samo zasledovanje jih je toliko pritegnilo, da niso utegnili niti pomisliti na iskanje leopardinih mladičev. K sreči se v tem času ni pojavil noben nosorog, kajti kruljenje splašenega nosoroga bi lahko krdelo slonov v največjem diru pognalo tja do Somalije. Sveži iztrebki in mokrenje so jim znova kazali pot njihovega zasledovanca. Glede na to, da se slon v naravi iztrebi vsake pol ure, je kazalo, da je to storil prav v času, ko so lovci zadnjikrat počivali, nekako tri kilometre pred njimi.

Ti znaki so lovce pognali naprej. Spotoma je splezal Tony na precej visoko trnjevo drevo in pregledal okolico z daljnogledom. Naenkrat je pogledal navzdol in se pri tem smehljaj. Ko je bil zopet na tleh, je potihoma povedal, da je nedaleč stran krpa visokih bodljikovih dreves. Ta novica je poživila celo izčrpanega gosta, ki je brž zamenjal orožje z domačinom Guyujen.

Slednjič je stopila skupina lovcev med prva visoka drevesa. En samcat kašelj, neprevidna stopinja ali pljusk vode v čutarici bi zadostovalo, da bi šlo vse po zlu. Drevje je bilo sorazmerno visoko, z močnimi in košatimi obršami in redkimi vejami pri tleh. Podrast niti ni bila pregosta in so lovci lahko sledili stopinjam brez kakih večjih težav. Nenadoma se je grmičje pred drevjem tako zgostilo, da se ni

skozenj ničesar videlo. Vodnik Tony je bil spredaj, sledili pa so mu v gosjem redu gost, Guyu in Nyamo. Gosta je žeja tako mučila, da se ni mogel več zdržati in je na hitro potegnil iz čutarice. Preden je uspel priviti nazaj pokrov, je Guyu ukazal s prstom na ustih popolno tišino in se pomaknil nekoliko naprej. Vsi so obstali na mestu v popolni tišini. Guyu je pokazal z roko naprej v desno in tam so zagledali noge štirih slonov, stoječih sorazmerno blizu drug drugega. Bili so komaj kakih trideset korakov od lovcev.

Da bi dosegli strelni položaj, so se morali umakniti nazaj in jih zalesti daleč okoli z leve, kot je pravilo. Takoj ko so prišli na majhno planjavo, kjer so se sloni pred tem pasli, so jih vnovič opazili. Da, bili so zares štirje velikani. Tony in gost sta se pomaknila nekaj korakov bliže, tako da sta jih imela na daljavo kakih 25 korakov. Ogromni samci so še vedno stali skupaj v vsej svoji veličastnosti in vsi po vrsti so imeli težke in enakomerno razraščene okle. V takem položaju ne bi smel nihče čakati niti sekunde več kot je potrebno, kajti najmanjši šum ali piš vetra bi bil slonom znak za dve stvari, za napad ali za beg v največji naglici. Tretje možnosti v tem primeru ni bilo.

Samec, ki je bil najbolj oddaljen, je imel že na pogled lepo raščena okla, ostali trije pa so imeli po teži nekako enako slonovino. Na pogled gosta je Tony soglašal in mu zašepetal: »Onega najbolj oddaljenega na desni. Strel mora biti v srce, ker bi bil strel v glavo preveč tvegan.« Vtem so se samci nekoliko premaknili in se postavili v črto, obrnjeno rahlo na levo, gledano od lovcev. V tem trenutku pa je že nekaj vznemirilo mogočno četvorico.

Njihova ogromna telesa so vidno naraščala v lepi skladnosti in se bočila iznad sklonjenih glav; njihovi uhlji so se zganili in mahali z mrzlično hitrostjo... znak, da bo napad neizogiben. V tem trenutku so bili podobni izvežbanim cirkuškim igralcem, le da so bili gledalci na tem, da vidijo in občutijo težo podivjanih petindvajsetih ton v lastnem smrtnem plesu. Zato sedaj ali nikoli!

Ko se je velik samec zgrudil, je strellec v naglici napolnil cev z drugim nabojem — za vsak primer. Vse to se je dogodilo v trenutku, ob divjem vrišču in trobljenju, da povzročitelj tega nerada niti ni prav opazil preostalih treh velikanov, ki so pobegnili z vso naglico v desno. Nasprotno temu pa je Tony hladno opazoval prestrašene velikane in jim sledil s pogledom vse dotlej, dokler se mu ni zgubil za grmom poslednji. Njegov pogled jih je spremljal zlasti zato, da pravočasno odkrije njihovo namero in posreduje, če bi hoteli napasti. Takšna je pač naloga poklicnega lovca.

Zadeti slon je bil pri priči mrtev, toda milostni strel v možgane mu je vseeno pripadal. Očitno je bilo, da se je veliki samec pridružil ostalim trem nekje ob njihovem zadnjem počivališču. Tako je lovec prišel do trofeje, ki je ni pričakoval.

Takoj zatem se je nebo stemnilo in ulil se je tropski dež kot iz škafe, ravno v trenutku, ko so se lotili žaganja obeh oklov. Odžagana slonovina je bila poslana za lovcem v New York, kjer se je dokončno prepričal, da mu je dala lovska strpljivost veliko in nepozabno nagrado — nad 92 kilogramov slonovine.

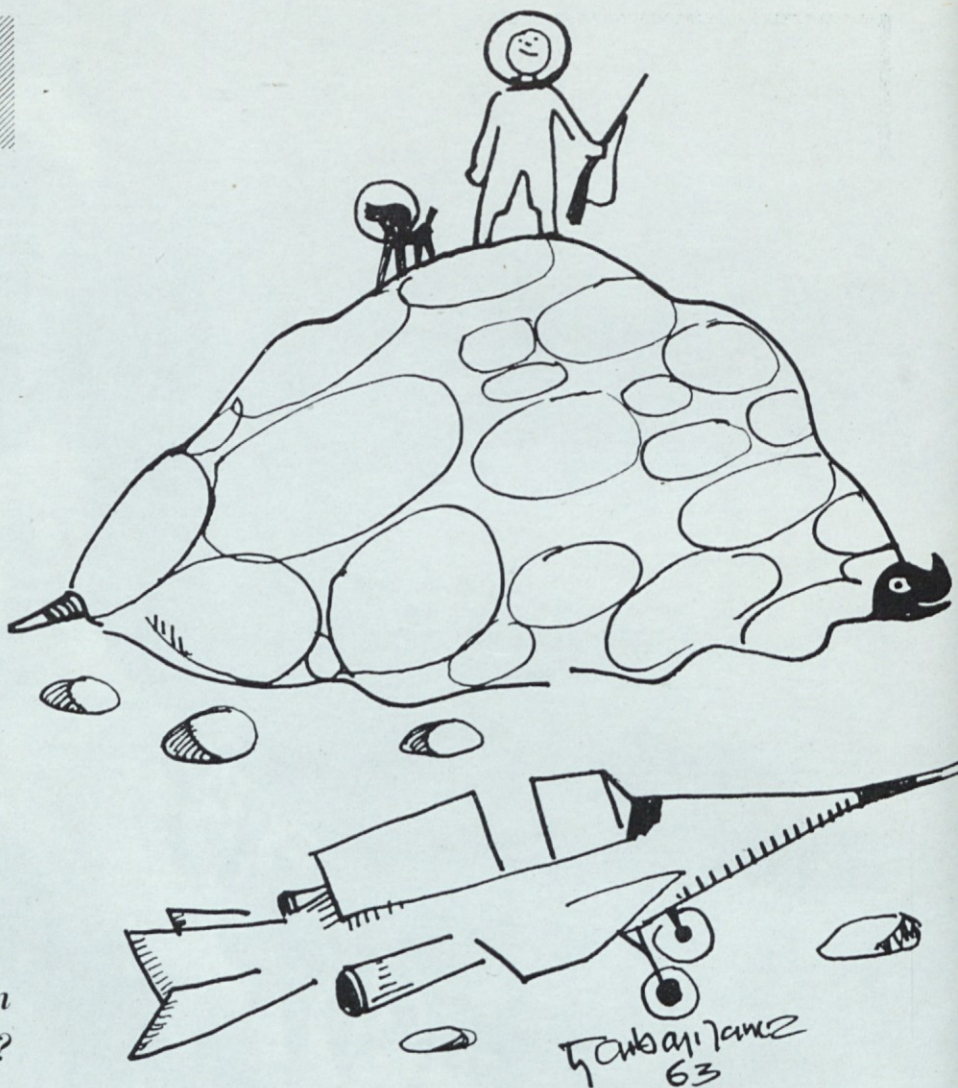

Włodzimierz Puchalski, avtor številnih fotografij in opisov divjih živali iz Krakova, Poljska, je poslal za »Lovca« nekaj fotografij, posnetih v obširnih poljskih rezervatih. To pot njegov posnetek: žerjav.

Kje neki je na tem planetu divjad?

Resnični z lovskega izpita

»Povejte mi, je srnjad nočna ali dnevna žival?«
 »Dnevna!«
 »Ne!«
 »Nočna.«
 »Sicer ni niti dnevna niti nočna, saj izstopa že v mraku in...«
 »Že vem, srnjad je mračna žival!«

*

»Naštejte mi pse jamarje!«
 »To so jazbečar, terier... buldog!«
 »Na kakšen način pa buldog!«
 »Ja, ker ima močno zobovje in dobro zgrabi!«

-že

Na lovskem izpitu

»Iz zoreče pšenice skoči zajec in na robu njive na 15 korakov pred vami postavi možica. Iz katere cevi boste streljali?«

»Iz desne,« reče kandidat, »ker ima večji raztros.«
 »Iz nobene,« odvrne spraševalec, »ker je tedaj zajec v lovopustu.«

*

»En način lova je pritiskanje. Kaj je pritiskanje?«
 Kandidat menca in v zadregi zardeva, končno pa izjeca: »Pritiskanje-ha... je huda reč.«

Valter Dvoršek, Celje

»Cvetke« z letošnjih lovskih izpitov LZ Videm-Krško

»Kje se pari lisica?« vpraša predsednik izpitne komisije in pri tem misli, da bo pripravnik odgovoril, v rovu ali pa zunaj na prostem. Pripravnik pa se odreže: »Pri lisjaku.«

*

Starešina LD Videm-Krško Jože Špilar je vnet lovec in njegovo ime imajo lovci često na jeziku.

Lovskim pripravnikom je pred izpitom naročal, naj se dobro pripravijo.

Ko je izpraševalec izpitne komisije hotel, da mu pripravnik imenuje srnjaka, ki je eno leto star in ga navadno že poznamo po rogovju, je kandidat napeto premišljal. Prisotni so mu hoteli pomagati. Da bi se fant v škripcih spomnil na šilarja, je nekdo prišepnil »š« —

In pripravnik, ki so mu najbrž še vedno zvenele v ušesih besede starešine, je bleknil brez premisleka: »Špilar!«

*

Mlad lovski pripravnik z Bizeljškega se je zaobljubil, da bo svoje kolo — če bo naredil lovski izpit — ritensko rinil iz Brežic na Bizeljsko. Po opravljenem izpitu je besedo držal in tako prirnil svoje kolo v spremstvu svojih lovskih tovarišev domov — opolnoči.

Oton Mikulič